

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Statuta prouincialia et synodalia ecclesie Colonie[n]sis (Köln)

Colonie, 29. IX. 1492

Statuta Henrici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30901

malefactores scriptores dictarum litterarum
fautores opem et operam dictis malefa-
ctoribus prestantes et omnes qui premissa sci-
uerint et consilium fuerint nisi nobis vel pe-
nitentiaria nostro reuelent infra octo dies
postquam talia intellexerint quod in his scri-
ptis excoicamur excoicatos publice de-
nunciet et precipiat ab omnibus artibus evita-
ri et reuelari eisdem.

Contra detentores cerocensus.

Item precipimus ut vniuersi ecclesiarum
rectores moneant omnes cerocensuales ec-
clesiarum et ecclesiasticarum personarum quo-
cumque nomine censent qui cerocensus ha-
ctenus non soluerunt quod de subtractis sa-
tisfaciant infra menses et deinceps debi-
tis temporibus et statutis persoluant dictum ce-
rocensum ut tenentur. Alioquin dictos
subtrahentes et non soluentes quos ex-
coicamus in his scriptis excoicatos pu-
blice nunciet singulis diebus dominicalibus
et festiuis.

Et quilibet habeat copiam statutorum.

Item precipimus omnibus decanis christianita-
tatum et plebanis locorum ut premissorum
omni copia a sigillifero curie nostre Coloniensis
infra quindenarium recipiant et sibi fieri per-
curent sub correctione debita. Alioquin
contrarium facientes quos extunc excoica-
mus in his scriptis excoicationis senten-
tie volumus subiicere. Item decani
christianitatum nostra plebanorum sui decana-
tus ad presens absentium nobis vel officiali
nostro dent in scriptis sub pena predicta.

Incipiunt capitula

statutorum ecclesie Coloniensis editorum
a bone memorie domino Henrico archiepo
Coloniensi primo facta.

Primo contra beggardos et beggar-
das ac ipsos lumentes nouam reli-

gionem sub umbra paupertatis.
Item contra hereticos vtriusque sexus
Item contra publicos usurarios
Item contra illos qui statuta facite in pre-
iudicium ecclesiastice libertatis et nostre
iurisdictionis.

Item contra perturbatores iurisdictionis
officialis nostri et aliorum officialium iuri-
isdictionis habentium.

Item contra prelatos usurpatres sibi iurisdictionem nostram et se de ea intrinsece
tentes in diocesi Coloniensis.

Item quod bona prelatorum et maxime archiepiscoporum
et episcoporum cedunt post mortem suis suc-
cessoribus.

Item contra falsarios litterarum tam sedis
apostolice quam nostrarum et ecclesie nostre ac
sigillorum eius appensorum.

Item ne aliquis alienus permittatur in aliis
quibus ecclesiis seu capellis celebrare
nisi de nostra vel officialis nostre licentia.

Item quod pro clandestino excoicatos nul-
lus debet absolueri nisi officialis Coloniensis.

Item contra absoluentes excoicatos a
nobis seu officiali nostro seu quocumque excoi-
catorum de litteris nostris et curie nostre radere
vel delere aut monetam nostram falsificare
presumunt.

Item contra illos qui truncos erigunt
in plateis publicis et oblationes colligunt
ibidem.

Item ne aliquis inducat aliquem ad sepul-
tura alibi quam in ecclesia sua eligenda.

Item quod clerici vel religiosi non donec cor-
ram iudice seculari in causis trahantur nec
eorum bona iudicio seculari arrestantur.

Incipiunt statuta predicta

In nomine sancte et indiuidue trinitatis
id est patris et filii et spiritus sancti. Amen.
Henricus dei gratia sancte Coloniensis
ecclesie archiepiscopus sacri imperii per
Italias archicamerarius. Vniuersis eccle-
siarum prelatibus rectoribus clericis et
christianidelibus salutem in domino sempiternam.
Quoniam humana natura longe potius

solito epibus labitur ad delicta et hūa/
na cupiditas litū mater. et pacis emula
discordias et dissensioes adiuuenit. qui/
bus hūana quies ecclesiarū et clericor/
rū libertas opprimuntur. Nos peruer/
sorum actibus finē quo possum⁹ reme/
dio p̄spicē cupientes ad honorē dei san/
cte mris Romane ecclie necnō Coloni
et filiarū ei⁹ p̄ ipsarū pace et salubri ita/
tu et libertate seruanda p̄decessorū nro
rū statuta ordinaria p̄firmam⁹ et de cōsi/
lio et assensu capli nri et platorū Coloni
statuta edimus infra scripta.

Contra beggardos et beggardas

Itē sancti p̄res cōsulta p̄hibi/
tione statuerūt ne q̄s nouā reli/
gionē fingeret vel habitū nouē
religiōis quā sedis aplice auctas nō fir/
masset sibi p̄pria temeritate assumeret
Sed si frugez vite melioris cōcupiscer/
ret vnā sibi assumeret de religionibus
approbatis. Quidā tñ nescientes vti cō/
cessis laici mares et femine ideore proz
sus ad illicita frena laxātes sup̄stitiois
adinuētōibus satagūt inuenire nouos
ritus et mores in discriminē multoz cum
scandalū et discordiā plerūqz pariāt no/
uitates nouūqz viuendi modū et habit/
um sub paup̄ratis ymbria tenētes bec/
gardū et beggarde et apli videlz vulga/
riter appellati contra sanctorū patruz
et sedis aplice sanctiones p̄ q̄stū publi/
cuz via p̄hibita v̄dicantes victualia
manibus querere prout consueuerant
nō curādo in religiosoz q̄ in sancte reli/
gionis habitu p̄ sacrosanctā Romanā
ecclia approbate dño famulāur p̄ quo/
ry studiū vinea dñi culta c̄tuplicatos
erexit in fructus discriminē. ch̄iane reli/
gionis et orthodoxe fidei detrimentuz
nōne q̄ contra sanctorū patruz edita et se/
dis aplice sanctioes molunt taliter de/
heresi suspectos notorij sceleris eoz pre/
sup̄uosa temeritas notat q̄ more hostis
nri qui in lucis angelū transformantis

multorum animas decipit et seducunt
cū elemosyna talibus in charitate non
existentibus quos canonū censura ex/
cōicationis pena ip̄o facto p̄cellit facta
sit vacua atqz vana. Et nō obstāte q̄ x/
baz dñicū ad p̄mū hoiez est trāslatū In
sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Qd
ad fortes et sui cōpotes moraliter intel/
ligitur esse dictū. et tales in ocio viduz
vendicātes elemosynas rapiunt que in
firmis et debilibus fuerāt pauperibus
ministrande. Immo scriptū est. Sudet
elemosina in manu tua donec reperias
iustū cui des eā. Sed forte tales asserūt
se esse iustos. Sed respōdeāt cui⁹ testi/
monio et iudicio eoz est iusticia cōpro/
bata. Ad ecclie in christo dei ap̄lorum
et sanctorū sanguine dedicate. In cui⁹
scādālū et infirmoz et debiliū paup̄ez
detrimentū sub paup̄ratis ymbria nouuz
viuendi ritū et habitum inuenerunt in
quā iudicandi et discernendi int̄ iustuz
et impium auctoritas in petri p̄sona est
translata cui dicitur. Qd̄cūqz ligaueris
et solueris sup̄ terrā erit solutū et liga/
tū in celis. q̄li dicens. quē iustificaueris
approbamus et quē dānaueris ip̄iuz re/
probamus. Cesset ergo hoz vana reli/
gio et celeri cōuersione iudicio ecclie
se submitāt. Vere hi canonū cōtēptoi/
res in sp̄m sanctū a quo formā christia/
na religio et viuēdi sump̄it exordium
grauiter delinquere cōprobātur. Cum
videlz sp̄s sancti instinctu p̄ ora sancto/
rū presuluz sacri sunt canones insticu/
ti. Hi sunt hypocrite tristes. de q̄bus in
euāgelio dicit̄ esse cauendū qui facies
suas exterminant vt appareāt hoīb⁹ ier/
iunantes. Hi sunt fontes sine aqua. vt
nebule turbidibus agitate quibus ym/
bra mortis et caligo tenebrarū et iuxta
x̄bū veritatis prolātū dñice vocis ora/
culo reseruat̄. De q̄b⁹ aliqui a veritatē
et fidei orthodoxe com̄pti sunt tramite
dentare et errores et zizanas seminare
Et vt omittam⁹ eorūdez errores aliq̄s
E l.

scripti p̄ntis testimonio ad futuroꝝ me
 moriã publicamus mendaciter et falso
 dicentes. q̄ nō sequit̄ me nō p̄t saluari q̄
 nō soleo peccare. se ex hoc diuinitati si-
 miles m̄tendo more sathane q̄ supbia
 p̄ua corruit de celo prostratus. cū po-
 tius tales sub peccatoꝝ labo marcescãt
Qui montē. ad ē ch̄istū ineffabilē sapi-
 entia t̄gere id ē errorib⁹ lacerat̄ a quo
 lapidabunt̄. ad ē hic ⁊ in futuro ignis
 incendio cremabunt̄ et irritate intrep̄i
 de p̄sumserunt. **Quint** etiã nisi mulier
 h̄ginitatē in matrimonio dep̄ditã dole-
 at et dolendo deploret saluari non p̄t
 q̄si matrimoniu sit peccatū. cū t̄i ip̄z añ
 peccatū in loco sancto a sanctoꝝ sanctis-
 simo fuerit institutū. q̄ h̄ginitas in fetū
 stabilitate p̄durat quã assumē ip̄e dignã
 do p̄antominus ab angelis creaturis ce-
 teris p̄dotant. ¶ **Item** ore p̄phano lin-
 gua sup̄ terrã currēte blasphemant deū
 fore in quadã p̄ditione qui tā pie q̄ m̄i
 sericorditer vt nos redimeret voluit
 incarnari cum diuina natura peccati ⁊
 corruptionis nescia. passa diminutionē
 seu alterationē nō fuerit sed illibata p̄-
 sistens. vna in duab⁹ naturis substantia
 accepit ip̄e de n̄o vt diuinitatis ei⁹ p̄-
 ticipes fierem⁹. ¶ **Item** etiã aliq̄ p̄ legē
 et p̄phetas errorib⁹ insultates dicūt q̄
 q̄libz h̄is vxore legitimã causa sequen-
 di deū p̄ua voluntate eã inuita ea pos-
 sit dimittere p̄ p̄m̄ sanctoꝝ decreta ⁊
 doctrinã apl̄i prohibentis ab inuito vx-
 ore viro et viruz ab vxore sine eã di-
 mitti et scriptū ē. Quos deus cōiunxit
 homo nō separet. Ex quo ostendit̄ fore
 indissolubile sine causa m̄rimoniꝝ sacra-
 mentum p̄ quã auctoritatē diuinã ec-
 clesie p̄maribus quoz est in talibus
 iudicium expectandū sine causa dissolu-
 tio h̄mōi ē interdita. q̄nto magis sub-
 ditis simplicibus quoz non ē iudica-
 re sed potius iudicari. Sed forte dicūt
Qui spiritu dei agunt non sunt sub lei

ge. qui respōdeant quomodo sp̄s dei ag-
 untur qui contra spiritum dei agunt
 prohibentis virum ab vxore et eōuer-
 so sine causa dimitti iudicio ecclesie apl̄i
 probata vt superius est probatum. sed
 dicunt q̄ hoc celitus sit eis reuelatum.
Sed quomodo sciunt q̄ hec reuelatio
 sit celestis cum sathan in lucis angeluz
 se transformet. Sed forte instabit̄ quia
 scriptum ē. Lex nō ē imposta iustoz
 stoz se esse et sine peccato iactātes. Sz
 erubescant profecto impij attendentes
 apl̄m paulum egregiū ecclesie doctoz
 electionis vas sp̄s sancto plenu qui ait
Si simplex id est iustus fuerit hoc igno-
 rat anima mea: et alibi. Si cui dixerim⁹
 q̄ peccatum nō habeamus nos p̄os de-
 cipimus. Hi sunt heretici qui sed⁹ ch̄is-
 tiane religionis dissoluere moluntur.
 ¶ **Item** dicunt fallaciter mentientes
 simplicē fornicationem nō esse peccatū
 cum tamen inter decem precepta dei di-
 gito designata. moysi a deo tradita in
 montis excelso expresse fornicatio fue-
 rit interdita et qui fornicari prohibuit
 inter simplicem fornicationem et alias
 nō distinguit. ¶ **Item** hanc etiam sanctorum
 relatio et canones interdicit. et sim-
 pliciter prohibita. quia mala generalit̄
 verita comprobantur et quod non est
 sanctorum decreto sancitum sed potius
 interdicitum. superstitiosis non est con-
 trarijs falsis adinventionibus p̄sumē-
 dum. Quos errores presentibus confu-
 tamus talesq̄ excommunicatos et he-
 reticos iudicamus nisi celeriter et pub-
 llice resipiscant seculari iudicio cōp̄u-
 mendos. Et quod amaricata mente fer-
 rimus eorum aliqui laici l̄as nescientes
 p̄dicatoribus et minoribus in sermoni-
 bus eorum et predicationibus publicis
 quibus predicationis verbum in agro
 theologice sapientie continue laboran-
 tibus et ministeriorum dei et fidei secre-
 ta luceſcūt per sacrosanctã ecclesiam est
 commissum nō sine vehementi suspitio

prauitatis hereticæ publice restiterunt in fidelium iniuriâ et sancte ecclesie erroribus et cecitatis caligine in veritate lucez sup gentes temere insultado. Quoruz insolentis et pestiferis actibz quo possumus remedio disponimus cōtrairē ne p taciturnitatem eorū consentire delictis et p impunitatez eos fouere dānabiliter censeamur. Hos igit omnes et singulos pntibus requirimus et monemus. q̄tenus infra vnus mensis spatium habitu h̄mōi assumpto dimisso relumptoqz priori ad gen^o viuendi pristinu reuertatur manibus vite necessariis solitis solito laboribus acquirentes. Alioquin ipos omnes et singulos eis et eoz cuiuslibz dicto mense p canonica monitione et termino pemptorio currente in his scriptis excommunicamus et a gremio matris ecclesie separam^o. Nisi medio tpe corā nobis causaz rationabilē ostenderint. quare id facere minime teneantur. De si excommunicationis sententiā p alios xv. dies immediate sequentes animo sustinuerint indurato cōtra ipos tāqz de heresi suspectos spū aliter et tpaliter procedemus. Sub h̄ll pena mādantes et districte p̄cipientes omnibus et singulis p̄latis ecclesiarum rectoribus eorūqz vicarijs n̄re cinitati. et diocef. q̄ten^o ipos begardos et becgardos ac aplos in suis ecclesijs excommunicatos. extunc publice denūcient tā diu donec eorū cognoscētes excessū ad gremiū sancte m̄ris ecclesie reuertāt et deo nobis et ecclesie condigna satisfactione impensa a nobis mereatur absolutiōis beneficiuz obtinere.

Contra hereticos vtriusqz sexus.

Item quia plus solet timeri q̄d specialiter editur q̄d generaliter impatur excommunicamus et anathematizamus oēs hereticos vtriusqz sexus et qui eis dederint cōsiliū auxiliū

vel fauorem publice vel occulte. vel q̄ aliter de fide articulis fidei ecclesiasticis. sacramētis et m̄rimonio. sentire p̄dicare vel docere presumpserint. q̄ seruat docet et p̄dicat. sacrosancta rhomana ecclesia mater oim fideluz et m̄grā.

Contra publicos vsurarios

Item oēs vsurarios vsuras publice exercentes req̄rim^o et monem^o. q̄ten^o eoz saluti p̄spiciētes. deinceps ab vsurariū actione q̄ aīas deuorāt et aliorū exhauriunt facultates prorsus abstinēat. Requiritur in sup oēs scabinos opidorū et locorum quorūlibz vt tales nisi resipiscāt. ab eorū consortio et cohabitatio ne repellāt. Alioquin cōtra ipos ad executionez et obseruationem penarū inflictarum eis a iure p̄ut iustum fuerit procedemus.

Contra illos qui faciūt statuta in preiudicium ecclesiastice libertatis.

Item oēs illos qui statuta ediderint vel statuta seruauerint facta in p̄iudiciū ecclesiastice libertatis et n̄re iurisdicciōis nisi infra mēsem ea reuocauerint cū effectu q̄s canonuz censura extunc decreuit excommunicatiōe notatos. q̄ statuta nos nihilomin^o ordinaria auctē cassam^o et irritam^o. imo cassā et irrita nūciamus. Et nisi infra mēsem a lapsu mensis p̄dicti numerādū ea p̄ut de facto fecerūt maturiori cōsilio studeant reuocā. eos canonica monitiōe p̄missā excommunicam^o. et in his scriptis statutum excommunicatiōis sn̄te subiaccē. Tales q̄ p̄cipim^o p ecclesiarū rectores singulis dieb^o dñicis et festiuis excommunicatos publice nunciari. De si in his exequendis h̄dez rectores negligētes fuerint ipos triū dierū canonica monitiōe p̄missa in his scriptis excommunicam^o. Quā si aīo indurato sustinuerint p̄ eos ad priuationem

E. ij.

Beneficiorum put eorum rebellionis ex-
gerit qualitas procedemus.

Contra perturbatores iurisdictionis
officialis nostri et aliorum.

De oēs illos qui in cōsistorio nro vel
alias dñi officialis noster vel alij offici-
ales iurisdictionē habentes p̄sederint
pro reddēda iustitia cuiuscunq; fuerint
cōditionis aut stat⁹ in clericos aduoca-
tos notarios procuratores et officiatos
dicte curie nre. Et alios manus inuece-
rint temere violentas. quicq; ad hoc eis
dederint publice vel occulte auxiliū cō-
silium vel fauorē quos canonica moniti-
one p̄missa. in his scriptis excoicatiois
sue dicimus subiacere. Nisi infra tridu-
um cōdignā p̄stiterint emendā p̄ loco-
rum rectores vnde fuerint taliter exce-
dētes ad denunciatiōē officialis nostri
et aliorū. in eorū prochijs cessetur vsq;
quo fuerit satisfactū nisi sup̄ cessatiōe
cum eis fuerit dispensatum.

Contra prelatos vsurpantes sibi iuris-
dictionem nostram

Item monemus oēs et singulos iuris-
dictionē habentes et nō habentes. spe-
cialiter decanū Tremonien in videne.
in hagene. et in essende. christianitatum
decanos. ne de causis ad nos et cōsisto-
riū nrm de iure vel cōsuetudine spectā-
tibus maxime matrimonialib⁹ et alijs
quibuscunq; cause cognitionē exigētib⁹
p̄terq; in synodalib⁹ quocunq; mō causa
vel coloē quesito se intrōmittāt. dispo-
nant vel cognoscāt vel audiāt. Sed ad
nos et officialis nri sine difficultate rei-
mittāt examē. sine canonico decidēdas
Qui vero cōtra fecerint in nra iuris-
dictionez falcē mittendo ip̄o facto ex-
coicatiois sue statuimus subiacē ip̄o-
ruz sententias et processus sup̄ eis la-
tos et habitos nihilominus cassamus.
et irritamus cassos et irritos p̄ntibus
annūciamus. Contra quos solleter iur-

uigilabimus. vt tales pena canonica
castigemus.

De bona prelatorum et maxime episcoporum
cedunt suis successoribus.

Item cū nulli sane mentis in du-
bijs veniat qui bona mobilia ⁊
imobilia a p̄latis quocunq; titu-
lo cōquisita. et ad eos dñi viuerent p̄-
sencia post eorum obituz apud quoscunq;
fuerint deposita. credita cōmodata der-
bita vel mutuata. clericis religiosi. pa-
riter et laicis vtriusq; sexus ad eorum ecc-
lesias libere reuertant ad ip̄as quoq;
p̄tineāt cum nullus sit nec a iure heres
proximior censetur q̄ qui cum dño p̄
honorū fastigia copularit. Et nuper ad
nra noticiā puenit q̄ nōnulli clērici re-
ligiosi et laici vtriusq; sexus bona p̄de-
cessorum nrorū et maxime bone memorie
dñi Wyckboldi p̄decessoris nri in au-
ro et argento in vasis et ciphis aureis
et argenteis. gemis p̄ciosis. annulis p̄-
nis aureis. libris pagamentis. et diner-
sis pecuniarū summis cōsistentia q̄ rei-
liquerūt ecclesie Loloñ. ⁊ nobis de iur-
re cōpeterent. nec possunt p̄ alios sine
alaruz periculo detineri. deposita credi-
ta cōmodata. mutuata. pignozata. debi-
ta hucusq; detinere dānabiliter p̄sum-
pserūt. et adhuc detinēt nobis et ecclesie
restitutione ⁊ plenaria satisfactiōe
nō facta in ip̄orum periculū alaruz et scan-
dalum plurimorum. Nos igitur volen-
tes vt iuramento tenemur astricti. alie-
nata distracta et male detenta. nra et ec-
clesie nre bona. ad ius possessionis ⁊ p̄-
prietatis omni studio ⁊ remedio q̄ possi-
mus reuocare. oēs et singulos clerici-
cos p̄dictos religiosos ⁊ laicos vtriusq;
q; sexus. qui bona p̄decessorum nrorū ⁊ p̄-
cipue dñi Wyckboldi ab eis dimissa.
seu penes eos deposita p̄modata tradi-
ta mutuata. pignozata. vel alias quocunq;
alio titulo vel causa mō penes eos ex-
istentia. hñt possidēt vel detinent sub

Statuta Henrici. xxvij.

quocūq; p̄textu vel colore in quibuscūq;
cōstitat auro argento. vasis. anulis. p̄
nis aureis. libris. pecuniarū summis p̄
uilegijs. lris et instrumentis vel alijs re
bus. vel bonis ad nos et ecclesiā n̄ram
spectantib; p̄ntib; requirunt et monemus.
p̄rio. sc̄do et tertio. vt ip̄a bona infra. xxx.
dies nobis et eccle n̄re Colon̄ restituāt
et assignēt. Sciētes hō h̄ntes tenētes
et possidētes bona h̄mōi infra idē t̄ps
reuelēt nobis et fratri Johāni peniten
tario n̄ro publice vel occulte. Alioqn̄
dicti. xxx. dieb; eis et eoz cūlibz p̄ ca
noica monitōe et t̄mio pemptori. cur
rētib; ip̄os et eoz quēlibz i his scrip̄t.
excōicam; et a gremio sc̄e m̄ris eccle se
gamus et sub excōicatiōis p̄ca late sn̄ie
in his scrip̄tis inūgim; et districte p̄cis
p̄m; oib; p̄latis ecclesiarū rectorib; eo
rūq; vicarijs. q̄ten; singulis dieb; d̄m̄cl.
et festiuis p̄dictos excōicatos in genere
et quz noia sciri poterit noiātiz. excōi
catos publice corā fideli p̄lo accensis et
eruntis cādels cāpanis pulsatis infra
m̄starū solēnia denūciare p̄curēt. Ali
oqui negligētes et cōtēnentes excōica
tiōis sn̄ie decernim; subiacē. volētes et
districte p̄cipiētes q̄ h̄mōi n̄raz inq̄siti
ouē et monitiōnē solēniter publicēt sin
gulis dieb; d̄ntis et festiuis infra men
sem. ne q̄s ignoratiā de cetero p̄tendē
valeat in hoc casu.

Contra falsarios l̄rarum.

Et falsarios l̄raz et sedis ap̄li
ce instrumentoz n̄rozūq; p̄deces
soriū et ecclesie n̄re et sigillorum
lris app̄sōz in his scrip̄tis excōicatio
nis vinculo innodam; a q̄ p̄rerq; a nob
seu in ord. articulo l̄ras nolim; lib̄ari.

De alien; p̄mittat; celebrāē in ecclesijs
Et cū a iure sit peit; in̄dictū. ne q̄s ad
celebrādū plebibus seu capellis p̄mitti
debeat. nisi de ip̄oz ordinatiōe canoica
maxie sacerdotio cōstitērit. et nisi cōstet

eum rite fm̄ clauēs ecclesie ordinatum;
cū multi licz ordinati p̄ri; nō fuerit. vel
p̄ saltū se rite asserūt ordiatos in piculū
aiar. Donem; vniuersos et singulos p̄
latos ecclesiarū rectores eozūq; vicari
os. eis et eoz cūlibz districte mādātes.
q̄ten; nullū cuiuscūq; fuerit p̄dictiōis et
stat; clericū b̄nficiū ecclesiasticū in n̄ra
ciuitate et diocesi nō h̄ntē ad celebrādū
in ordie v̄l ordinib; aliq̄b; in eoz eccle
sijs seu capellis seu altaribus p̄mittāt.
Nisi p̄ri; de eoz canoica ordinatiōe. co
rā nobis aut officiali n̄ro docuerit. Et
sup hoc a nobis p̄ l̄ras licētā habuerit
sp̄ealē. Cōtrafaciētes hō statuēdo de
cernim; p̄t h̄ excōicatiōis sn̄ie subiacē.

De pro clādestinis nullus h̄z absolue
re nisi officialis Colonienf.

Et licz hacten; sacerdotibus
ruralib; et decanis. ne excōica
tos p̄ m̄rimonijs clādestine p̄cl.
et p̄hēdis absoluerēt et recōciliaret fue
rit in̄dictū. Quidā t̄n vt ad n̄raz audu
entiā frequēs sepe q̄rela deduxit. tales
absoluē de facto. q̄uis de iure nō possēt
p̄ veritū p̄sūperūt. Nos hō h̄ innouād
volētes districte; in hibem; ne tales ab
soluē vel recōciliare p̄sumāt. Cōtrafa
ciētes excōicatiōis ip̄o facto sn̄ie decer
nim; subiacere. Et nihilomin; h̄mōi ab
solutionē decernim; nō valē. q̄s absolu
tiōes et recōciliatiōes soli officiali n̄ro
p̄ntibus reseruamus.

Cōtra absolūtes excōicatos a nobis
seu officiali nostro.

Et cū minor in maiorē nō h̄z p̄tatem.
districte; in hibem; oib; n̄ris subditis.
cuiuscūq; p̄eminētie ordinis cōditiōis
vel stat;. ne excōicatos suspēsos vel in
terdictos a nob seu offic. n̄ro absoluere
vel recōciliare. publice vel occulte p̄su
māt. seu excōicatorū noia de lris n̄ris et
curie n̄re radere. tollere vel sup̄mere.
vel delē v̄l monetā n̄raz p̄cidē falsificāē
E ij.

reducere vel diminuerē p̄sumāt. Cō-
trafacientes talit̄ absoluēdo ligatos ex
excoicationi ip̄o facto decernimus subiacē
p̄posq; rasōs noīz excoicatorū taliter
impresores tāq; falsarios volum⁹ iudi-
cari. Precipietes statuta n̄ra oīa ⁊ sin-
gula sub penis in eis cōtentis inuio-
lūter obseruari. Et ne possēt ignoran-
tia quoq; mō p̄redi p̄cipim⁹ oībus ⁊ sin-
gulis p̄latis rectorib⁹ ecclesiariū. corūq;
vicarijs q; copiā in scriptis recipe ⁊ ha-
bere infra menses a data p̄ntium sub pe-
na simili teneantur.

Contra illos qui truncos erigunt in
plateis et oblationes tollunt.

Item cū ex inductione q̄dā p̄ aliquorū
laicorū insolētias sit inductum q; trunci
lignei erigunt in plateis publicis ⁊ lo-
cis alijs ad recipiendū ibidez elemosy-
nas fidelīū. cū ex reuerentia sanctorū in
ecclesijs altarib⁹ ⁊ alijs locis deo sacra-
tis. oblationes sint et munera offerēda
et nihilominus oblatōes in h̄mōi trū-
cis repositas. et legata sc̄a ecclesijs ple-
banis et rectoribus inscijs pro sua di-
stribuūt volūtate. cū ad ip̄os rectores.
p̄dictorū distributio et ordinatio. ⁊ nō
ad ip̄os laicos de iure pertinere noscatur
q̄ de cetero fieri prohibem⁹. Cōtrariū
facientes excoicationis sn̄e ip̄o facto de-
cernimus subiacere.

Ne quis inducat alīū ad sepulturaz
eligendā.

Item prohibemus districte sub
excoicationis pena late sn̄e in
his scriptis. ne quis cuiuscunq;
status ordinis sine conditionis existat.
aliquos inducat. cogat vel seducat. vt
abbi q; in p̄ria prochia eligat sepul-
rā. nisi sp̄ote et vltionens a seip̄o alibi
dixerit eligendā.

De clericis vel religiosi nō debent co-
rā iudice seculari in causaz trahi nec eo-
rum bona iudicio seculari arrestari.

Item cū clerici et religiosi corā
iudicio seculari n̄ debeant in cāz
trahi sui vel ecclesie aut alicui⁹

alterius noīe aut bona eorū seculari iu-
dicio arrestari. nec a laicis cōtra eos di-
ctari sn̄ia: hec fieri sub interminatione
excoicationis. quāserim⁹ in his scrip-
tis. firmiter p̄hibētes p̄decessorū n̄rorū sta-
tuta in hoc casu edita innouātes statui-
mus vt si laicus clericū aut religiosum
ad forū traxerit secularē vel bona ec-
clesiariū vel ecclesiasticaz p̄sonarū siue
religiosarū ad ip̄os cōiter vel diuisim
spectantia iudicio seculari arrestauerit
seu p̄curauerit arrestari. idēz laicus
oīno cadat a causa. et nihilomin⁹ p̄ ou-
dinariū ip̄ius excoicatus nūcietur pu-
blice vsq; ad satisfactōē cōdignā. p̄re-
rea iudex secularis et scabini loci in q̄
hoc cōtigerit p̄ ordinariū ip̄ius loci mo-
neantur vt de tali se nullaten⁹ intromit-
tāt penit⁹ desistēdo reuocādo infra tri-
duū. si i aliq; occasiōe h̄mōi in iudiciū
ip̄i clerici vel religiosi ē p̄cessus. Alio-
qui ip̄i iudices et scabini p̄ ordinariū eū-
dē sine dilatiōe q̄libz excoicent. ⁊ excoi-
cati publice vsq; ad satisfactōē condig-
naz nūciet. In q̄ excoicatio ē si p̄ qui
denā p̄durauerit. loc⁹ ille extitit sic eccle-
siastico suppositus interdico. q̄ nō re-
loret nisi prius sit sufficient̄ satisfactuz
passo iniuriā et nobis ac ecclesie ⁊ iudi-
catū si q̄ factū ē p̄ ip̄m clericū aut reli-
giosū. et si q̄ aliud ē subsecutū sit peit⁹
reuocati. Lecte et publicate sūt he cō-
stitutiones feria sc̄da post d̄nicā Inno-
cauit. Anno d̄ni. M. C. C. L. sexto.

Incipiunt capitula

statutorū ecclesie Coloniē editorū a bone
memorie d̄no Henrico archiepo Coloniē
secundario facta.

Primo de festis que sūt celebrāda.
Itē q̄n̄ Ḡl̄a in excels⁹ sit cātādū.
Itē que ferie sunt ieiunāde.

Item aliter bissextus sit seruandus
 Item de celebratiōe festoz annūciatiōis
 beate marie virginis et alioz sanctorz in
 fra octauas pasche venientiū.
 Item de festo trinitatis qñ sit tenendū
 et eucharistie, et nocturnis.
 Item de officio scholastici.
 Item de obseruatiā capituloz siue tracta
 tum capitulorum.
 Item de recipiendis quotidianis distri
 butionibus tpe interdicti.
 Item ne aliquis sacerdos plures q̄ vnā
 primam missam celebret.
 Item quibus diebus prochiani teneant
 venire ad ecclesiā suā prochiale.
 Item q̄ filiosi mutuū vl' debitū n̄ p̄hāt
 et q̄ clerici officia inhonesta n̄ exerceāt
 Item cōtra clericos cōsūrā clericalem et
 vestes clericales nō deferētes
 Item ne quis laicus arresset vel detineat
 bona clericorum.
 Item ne laici faciāt statuta in p̄iudiciū
 alicuius ecclesie.
 Item cōtra moniales violatas exēun
 tos suū monasteriū et cōtra violatores
 eorundem.

Iucipiunt statuta predicta:

In nomine sancte et indiuidue trinitatis.
 p̄is. et filij, et sp̄s sancti Amen. Anno
 eiusdē. M. C. C. septimo q̄rta die mē
 sis Martij, que ē crastinū dnice Inuoca
 me in dictione quita. Henricus dei
 gratia sancte Coloniē ecclesie archieps
 sacri imperij p̄ Italiā archicācellari⁹ dile
 ctus in ch̄o. Priorib⁹ maioris ecclesie
 aliaz ecclesiaz, caplis, collegijs, p̄uicis
 cōuentib⁹, ch̄ianitatū decanis, ecclesiarū
 rectorib⁹ alijsq; sue ciuitatis et dioceps
 Coloniē, ch̄ū fidelib⁹ vniuersis, salutem
 in dño sempiternā. Quoniam hūana
 natura lōge priorib⁹ solito t̄pibus labit
 ad delicta, et hūana cupiditas licitū mal
 et pacis emula, discordias et dissensio
 nes adinuenit q̄b⁹ hūana ges ecclesiaz
 et clericoz libertas opprimē suscitāt nos

vniuersorum actibus finem quo possu
 mus remedio prospicere cupientes ad
 honorē dei sancte m̄ris rhomane ecclie
 necnō Coloniē, et filiaz ei⁹ p̄ ipaz pace et
 salubri statu, et libertate seruāda p̄des
 cessorū n̄rōz statuta ordinaria cōfirmat
 m⁹ de cōsilio et assensu capli n̄ri et plar
 toz Coloniē, statuta edim⁹ infra scripta.

De celebratione festorum.

Et vniiformitas diuinorū et festo
 rum que p̄ āni circulū occurrit
 obseruet. districte p̄cipim⁹ et mā
 dam⁹ vt oēs ecclesie tā cōuentuales q̄
 alie prochiales capitularia sua habeāt
 et corrigāt fm caplarū n̄m ecclesie Co
 loniē maioris, et festa infra scripta ch̄ū
 deles teneāt celebret solēniter et obser
 uent, videlz in Januario, festū Circūci
 sionis dñi, Ep̄ie, Agnetis virginis, Cō
 uersionis sancti pauli. In februario, fe
 sta purificationis beate virginis marie, Ca
 thedre petri, Mathie ap̄li. In martio
 Annūciationis beate virginis marie. In
 Aprili, nullū festū nisi forte festū pasche
 et Georgij martyris. In maio, festa ap̄lo
 rum philippi et Jacobi, Inuocōnis scō
 crucis. In Junio festū natiuitatis Jo
 hānis baptiste, petri et pauli ap̄loz In
 Julio, beate marie magdalene, Jacobi
 ap̄li, p̄thaleontis. In augusto, festa bea
 ti petri ad vincula, Laurētij, Assumpti
 onis beate virginis Marie, Bartholom
 ei ap̄stoli, Decollationis Johannis
 baptiste. In Septēbru, festa Natiuitatis
 beate marie, Exaltatio sancte crucis, Ma
 thei ap̄stoli, Sancti Michaelis archan
 geli. In octobri, festa beatorum Gero
 nis et victoris, Undecim milium vir
 ginum, Severini, Simonis et Jude
 ap̄stolorum. In Nouembri, festa omniū
 sanctorum, Martini, Cuniberti, Cecilie
 virginis, Katherine virginis Andree
 ap̄stoli. In decembri, festa Nicolai
 Thome ap̄stoli, Natiuitas domi sancti
 Stephani, Sancti Johis euāgeliste.
 E uij.

Statuta

sanctorum innocentium. Festus quoque pasche in quocumque mense accidat. Et festum penthecostes cum tribus diebus sequentibus ac dies ascensionis domini per se solent celebrari. Et volumus crastinum beate marie Magdalene quo corpora trium regum Colonia puenit. Et die dedicationis ecclesie. videlicet die beatorum Cosme et Damiani Coloniae tantum. sicut in die apostolorum cum solennitate diuinorum et celebratione populi obseruari. Preterea quilibet ecclesia festum sui patroni. et dedicationis solent pagat. Dia vero festa predictis exceptis non precipimus solent obseruari. Sed deuotionem hominum relinquat ita quod qui noluerit celebrare propter hoc non culpam nec penam incurrat. Prouiso tamen quod in dictis festis et in alijs infra scriptis. videlicet Fabiani et Sebastiani Agathe virginis Gregorii pape Benedicti. Ambrosii episcopi. Diuini apostolorum Augustini episcopi. barnabe apostoli. Egidij abbatis. Lamberti. Mauricii et sociorum eius. Iheronimi presbyteri. Remigij. Dionisij. Luce euangeliste. et lectioes obseruent. Ista tamen festa nunc ultimo posita nolumus ut populus cessando a suis opibus celebrare teneat.

Quoniam gloria in excelsis sit cantandum

Et statuimus ut in festo annuntiationis et in festo purificationis beate virginis marie et beati petri ad cathedram. beati Mathie apostoli. quoniam infra septuagesimam euenerit. Te deum laudamus. et Gloria in excelsis decantetur. Hoc adiecto quod quicunque Gloria in excelsis in quocumque festo decantat. super Te deum laudamus cantabit proter in tribus diebus hoc est in pasche in penthecostes vigilijs et in sancta nocte natiuitatis domini ante primam missam. et deum non cantabitur.

Que ferie sunt ieiunande.

Et statuimus quod in omnibus vigilijs videlicet assumptionis beate marie virginis. festorum pasche. penthecostes. natiuitatis domini. necnon apostolorum. et omnium sanctorum. ac beati Laurentij

Henrici.

martyris. Cum quarta et sexta ferijs ac sabbato quatuor temporum ieiunent. Ab his excipiuntur vigilie beati Iohannis euangeliste. et philippi et iacobi apostolorum que non ieiunantur. Letania maior. que est in die marci euangeliste. et letania minor que obseruatur per tres dies rogationum. videlicet secunda tertia et quarta feria. Necnon secunda et quarta feria. ac sabbato post dominicam Misericordia domini. pro subitanea morte secundum consuetudinem dioecesis Coloniensis. a carnibus abstinendo. a fidelium populo tenetur. Sanctorum quoque vigilie ieiunantur. quorum festiuitates feria secunda occurrunt. in precedenti sunt sabbato ieiunantur. Ieiunium vero sabbati locorum consuetudinibus durimus reseruandum.

Qualiter bissextus sit obseruandus

Item cum nonnulla discrepantia inter ecclesias conueniales et prochiales in officijs diuinorum de anno bissextili frequenter existat. Statuimus quod quocumque anno bissextus occurrat. quilibet ecclesia vigiliam beati Mathie apostoli super quam quarto anno ipse bissextus cadit. ipsam vigiliam beati Mathie apostoli bissexto kalendas Martij in una littera kalendarij modo pro una die computando. in sequentem diem proroget et vltima die post vigiliam eandem festum beati mathie apostoli celebret iuxta hos versus. Bissexto sexte martis tenere kalende. Posteriore die celebrantur festa mathie. Si cadit in lucem domini suppone sequentem. Terminus et festum nunquam celebrantur eodem. Quod sic intelligendum est. quod si annus bissextilis tunc dies illa que si non esset annus bissextilis foret ipsa dies festi beati Mathie. erit vigilia dei festi. et deinde posteriori die celebrabitur festum nisi tunc in lucem domini. id est in diem dominicam enemat. quo casu trans

ponatur festū in secūda feriā sequentes
quo ad plenū officium absq̄ celebratione
populi pagendum.

De celebratione festozū annūciationis
beate x̄ginis et aliozū sanctorum infra
octauas pasche venientuz.

Lex q̄ festū annūciatōis beate x̄ginis
dicitur in dñica palmarū vel infra septua-
nā passionis dñi. aut ip̄a die pasche eue-
nerit. In vigilia palmarū cū diuino offi-
cio ē celebratione populi pueniat sol-
lemniter et celebret. Festa vero tiburcij et
valeriani. ac marci euangeliste et si ip̄a
die pasche vel infra octauas eiusdē eue-
nerit quo ad pagendū officij eorundē
post octauas pasche trāspōnā. hoc ex-
cepto q̄ in ip̄a die bti marci euangeliste
et si infra octauas occurrit letania ma-
ior cū processōe et crucib⁹ obseruabitur
p̄ oīa. sola carnis abstinētia in hoc ex-
cepta p̄pter paschalis festi reuerentiam
Quoniam autē extra tēpus septuagesime
vsq̄ ad pascha et aduentū dñi festū no-
uē lectionū p̄p̄iū hñis officij. dñica die
ab ecclesia occurrit et ordinarie celebra-
bitur in eadē dñica celebret. Alias quo-
cumq̄ tēpe euenerit dū dñica suū p̄p̄iū
habuerit officij q̄ sequēti die dñica re-
peri nō potēit festū nouē lectionū absq̄
in celebratione populi secūda feria se-
quenti in ecclesijs cū pleno diuinorum
officio pagari. Solo festo annūciationis
beate x̄ginis. si ultra vigiliā palmarū q̄
extēit quocūq̄ tēpe. euenerit in ip̄a vigi-
lia cū officio et celebratione populi ple-
narie volumus pagari.

De festo trinitatis quā sit tenendū et eu-
charistie et nocturnis.

Lex statuit q̄ festū trinitatis prima
dñica post octauas p̄thecosces. q̄ voca-
tur octaua trinitatis. cū. ix. lectionibus
et debita solēnitare fiat. In hebdoma-
da hō p̄cedēte. vidētz ab octaua p̄theco-
scos. in sc̄dis vesp̄is vsq̄ ad dñicam

pdictā cantet et legat de trinitate. p̄-
cōsuevit. et post festū trinitatis p̄ heb-
domadā sequētē cātet officij dñice Do-
mine in tua misericordia. In quā autē
feria eiusdē hebdomade fiat solēniter
festū eucharistie. p̄t hacten⁹ a nostris
aīcessoribus est statutū. Et statuit⁹
vt in oīb⁹ ecclesijs nre dioceſ singularis
noctib⁹ in matutinis. ps. nocturnales
siue feriales ad nocturnos. nisi ea die sit
festū tale q̄ missāz propriā habeat. vel
collectā. Inuitatoria. Responsoria et
laudes. sicut et hore diei. de sancto cui⁹
est festū cantent quēadmodū in maiori
ecclesia obseruatur. Nisi tūc alicui⁹ pa-
troni ecclesie festum seu cōmemoratio-
fuerit pagenda.

De officio scholastici.

Lex vt vnicuiq̄ ecclesie que habz di-
stinctos p̄sonatus et officia iuxta eorū-
dem personatum et officiorum onus
honor debitus obseruetur Statuimus
et ordinamus vt saluo ordine prelatoz
ecclesie nre Coloni. in ceteris ecclesijs
nostre ciuitatis et dioceſ. Scholasticū
ip̄arum ecclesiarum distinctos certos
et perpetuos redditus ip̄i annexos et
deputatos scholasticos habentes stalluz
in choro. et locum in capitulo ac vocem
post decanum ecclesiarum suarum ex-
tunc in antea habeant et subintrēt. De
sub pena excommunicationis late sen-
tentie in his scriptis a singulis conuen-
tualibus ecclesijs precipimus obserua-
ri. Dignum est enim vt qui ceteris offi-
cij maioribus preferuntur etiam alios
sublimatione graduum antecendant. Cū
onus emolumentū sequi debeat et ecō-
uerso. p̄ hoc tamen nolumus anti-
quioribus canonicis ex ingressu. in pe-
titionibus suis rationabilibus aliquo-
tenus derogari.

De obseruatione capitulorum siue
tractatum capitulorum.

Statuta

Item sicut a bone memorie do-
mino Lōrado archiepo Coloñ
predecessore nro noum^o in suo
provinciali concilio cōstitutum
Innouando statumms vt in qualibet
ecclesia collegiata ad modū ecclesie nre
Coloñ. decanus et ffes pterq̄ in festiui-
tatibus vigilijs missa pro defunctis ac
cōmendatione p̄ctis distinde ingredi-
entes domū capli añ oēm tractatū dis-
cipline vel etiā p̄bende aut cuiuscunq̄
asteri^o negocij tabule capitularis lectio-
nez distinde inscrip̄te quid vnicuiq̄ sit
cārandū et legendū in choro audiāt dū-
ligerent. ¶ In sup̄ lunationes mēsiū ac
kalende et obitus legant̄ necnō aliqua
lectio de regula et vita clericorū legat̄.
Et tūc imediate de disciplina fiat quid
fuerit faciendū ac alia consequent̄ post
ipaz disciplinā tractentur negocia que
ad vtilitatē et necessitatē fuerit spectā-
tia publicā seu priuatā. Et si aliquādo
decanus nō fuerit p̄ns propter hoc nō
omittatur vllatenus quī fratres domū
capituli intrent ad audiendū ipsius ta-
bule capitularis lecturaz vt sciāt quid
unicuiq̄ in choro sit cārandū ⁊ legēdū

De recipiendis quotidianis distri-
butionibus tpe interdicti.

Item quia nō modicus ē error inter ca-
nonicos volentes p̄ntiā seu distributio-
nes quotidianas habere que nō nisi p̄n-
tibus in choro debent̄ et nō nūq̄ extor-
quent diuersis fraudibus ad hoc quesit̄
tis et maxime in locis interdictis diui-
nis nō curāt officijs interesse quāq̄ ad
hec teneant̄ p̄ntiāz h̄mōi alias nullatenus
habituri qd̄q̄ complures cōuentu
aliū et prochialiū ecclesiarū p̄lati cano-
nici et rectores in obseruatiōe interdicti
credentes ecclesias interdictas tunc fo-
re claudendas et quasi deo nō fore ser-
uiēdū. nos inuēit̄. p̄ p̄missa aplice sedis
remedijs volētes fraudibus h̄mōi obi-

Henrici.

utare. Statuimus et ordinamus vt de-
cani in distributione p̄ntiāz h̄mōi cui-
libz p̄ vna horarū tā matutini vigiliarū
seu missę animarum, qui eis nō in-
terfuerint subtrahāt p̄tez suā necnō in
obseruatiā int̄ dicti ac etiā locoꝝ p̄cti
in cōstitutionē pie recordationis do-
mini Bonifacij pape viij. sup̄ p̄missio-
editam se regant. contra eam sub pena
excommunicationis et in virtute sanctę
obediētie nullatenus veniendo. Cur-
tus constitutionis tenorē vt cuiuslibz pa-
teat diximus subscribendū in hec v̄ba.
¶ Alma mater ecclesia plerūq̄ nō nul-
la rationabiliter ordinat et cōsulte que
suadente subiectorum vtilitate postmo-
dum consultius et rationabilius reuoc-
cat in melius vt cōmunit. Sane a nris
dudum fuit predecessoribus cōstitutū
vt in terris seu locis sup̄positis ecclesie
astico interdicto. nulla certis casibus et
sacramentis exceptis diuina celebrarē-
tur officia vel ministrarentur ecclesiasti-
ca sacramēta. Quia vero ex districōe
h̄mōi statutoꝝ exerescit in denotio p̄ll-
pullulat hereses. et infinita piculā an-
ruz insurgūt ac ecclesijs sine culpa earū
debita obsequia subtrahunt. cū fribus
nris deliberatione sup̄ his habita dili-
genti concedimus q̄ tpe interdicti ab
hoie vel a iurē prolaci. nō t̄m̄ monētes
sed et viuentes tam sani q̄ infirmi ad
penitentiā. que propter pronitatē ⁊ faci-
litatē hominum ad peccādū. summe nec-
cessaria ē. licite admittantur. vuz t̄m̄ ex-
cōmunicati nō fuerint quos admitti p̄-
terq̄ in necessitatis articulo nolumus
ad eandem. Illos etiā p̄pter quorum
culpam dolum vel fraudem lata ē sen-
tentiā interdicti vel qui ad p̄petrandū
delictum cuius occasione ipsum inter-
dictum est latum prebuerunt consilium
auxilium aut fauorem nisi de ip̄o deli-
cto si sint tales q̄ idem facere valeant
prius satisfecerint vel de satisfaciendo
vederint cautionem idoneam.

Aut si satisfacere nequeunt vel hmoi can-
 tionem prestare iurauerint quod cum potuerint
 faciant satisfactionem et ad satisfactionem hmoi
 prelati vel per eos qui facere ipsas debent et pre-
 latus dabunt consilium et auxilium ac ius-
 tra posse sua fideliter laborabunt. non est
 penitentia beneficium aliquatenus conceden-
 dum. Nec tunc etiam quo ad istos nec quo
 ad alios qui circa hec minime deliquerunt
 ubi civitas vel locus alius seu vniuersitas
 interdicti existunt. facienda est relaxatio
 interdicti. sed est eis solus modo iungenda
 penitentia salutaria. Adhuc preterea quod
 singulis diebus in ecclesiis et in monasteriis
 missa celebratur et alia dicantur diuina officia
 sicut prius submissa tunc voce ianuis clausis
 et interdictis exclusis et campanis etiam non
 pulsatis. Et ratio canonici quod clerici eccle-
 siarum in quibus distributiones quotidiane
 illis qui horis inter sunt canonicis
 distribuuntur. si ad officia non venerint
 super dicta distributiones casum amittunt
 sicut interdicti potest non existere si diuina
 officia non adhibent. In festiuitatibus vero
 natalis domini. pasche. penthecostes. et
 assumptionis marie. quibus gloriose capane
 pulsentur et ianuis apertis diuina officia
 alta voce sollempniter celebrentur. exco-
 municationis proorsus exclusis interdictis
 admittis quibus ob reuerentiam dictarum
 sollempnitatum et ut ipsi ad humilitatis
 gratiam et reconciliandis affectum facilius
 inclinent prefatis diebus participationem
 diuinorum. Sic tamen quod illi propter
 quorum excessum interdictum hmoi est pla-
 tum altari nullatenus appropinquent. Ceteris
 que circa obseruationem interdictorum a
 nostris predecessibus sunt instituta in suo
 robore duraturis non obstantibus quibus
 priuilegiis ecclesiarum monasteriorum ordinibus
 seu religionibus vel personis ecclesiasticis
 regularibus seu secularibus exemptis seu
 non exemptis sub quavis forma vel
 expressione verbo vel ab apostolica sede
 concessis que con-

tra tenorem presentis constitutionis nullis
 volumus suffragari cum quibuslibet
 secularibus quam regularibus sufficere de-
 beat ut tunc interdicti modo premissis die-
 bus celebrentur super dictis.

Ne aliquis sacerdos plures quam unam
 primam missam celebret.

Item statuimus et ordinamus quod nullus
 sacerdos cuiuscumque status conditionis aut
 religionis existat postquam in sacerdotem
 seu presbyterum sine in nostra sine in alia di-
 ocesi ordinatus extiterit in civitate vel
 diocesi Coloniensi plures quam semel quocumque
 ad hoc colore quesito primam suam missam
 cum clero et populo ad hoc conuocatione ce-
 lebrat nec etiam capla seu conuentus seu
 canonici in festiuitatibus et diebus diuini-
 dimissa diuinorum sollempnitate in ecclesia
 sua propria sicut non decet ut hactenus plu-
 ries visum est fieri ad hmoi missas dis-
 currat nisi tunc cum prelati canonici seu
 plebani conuocati in primo vel secundo
 gradu persone ad primam missam aliqui spe-
 cialiter inuocentur. Alioquin prius facientes
 se nouerint excoicationis sine spaci.

Quibus diebus prochiani teneant vel
 nire ad ecclesiam suam prochiamalem.

Item quod hactenus dubium quibusdam existit de
 festis in quibus prochiani suam ecclesiam pro-
 chiamalem de iure debeant ante singulis
 festis hoc declarando statuimus quod si-
 cut in quatuor partibus annis distinguitur
 quatuor partibus anni. Quod petro de
 castas exinde sequitur. Hinc dabit urbanus
 autunus simphorianus. Festum clemencie
 caput est hyemis venientis. Sicut in his
 quatuor partibus anni quatuor festiuitates
 occurrunt quibus prochiani venire tenentur
 ad suas ecclesias prochiales utpote pascha in
 vere. penthecostes in estate. festum omnium
 sanctorum in autumno. festum natiuitatis
 domini in hyeme. Et in his festiuitatibus
 prochiani quibuslibet nisi rationabilis et euidens

Statuta

causa eum legitime excusans subire fre-
quenter suā ecclesiā prochialem. In alijs
etiā quibusdā festis scz in dedicatione
ecclesie cuiuslibz ephā dñi. quattuor fer-
tis beate marie virginis. die cinerz. dñica
palmarū. necnō in ieiunijs. sine diebus
rogationū. dñi pcessionis fiunt ab eccle-
sia et ascensionis dñi ac aploz. natiuita-
tis beati Johānis baptiste. diebus dor-
minicis. ac die cōmemorationis aiazum
et paront ecclesie cuiuslibz ipi prochia-
ri ecclesiā suā prochialez visitent et fre-
quentent sui plebanū mādata de instrum-
tione fidei salubriter audituri.

De religiosi mutuū nō contrahant et
clerici officia nō exerceāt inhonesta

Et quia nōnulli religiosi et clerici cō-
tractibus et negocijs eoz regule et sta-
tutis prius impudice se imiscunt. Sta-
tuimus quēadmodū etiā a iure cautum
et alias statutū est vt nullus religiosus
pater abbatis sui pposiet et prioris licen-
tiā vbi ppositus et prior sunt in con-
uentu maiores cuiuscūqz status hnt cō-
ditionis existat ppiū vel peculiū habe-
at si de iurebeat pecuniam mutuo recipias
negociatōes cuiuscūqz rei lucri causa ex-
erceat si secus fecerit abbas et conuen-
tus respondere de hoc nō tenebuntur
nec obligati ex contractu hōmōi erunt
immo ipi contractus ipō iure nulli sine
nec valeāt. Necnō monachi prius faci-
entes suspensionis ab officio et excoi-
cationis snias incurrāt. Caueāt ergo si-
bi laici et alij ne de cetero cū talibz reli-
giosis p̄hāt nisi ex p̄dicta licētia. seu q̄-
bus ratione officij vel administratiōis
sibi cōmisse de iure cōpetere dinoscat.
¶ Sicut clericis inhibem⁹ ne exerceāt
negocia turpia et officia inhonesta que
nō decēt clericos. q̄lia sūt hec. vsura et
oēs species vsure turpis questus cū alī
quid carius vendit siue ppter diez vel

Henrici.

ppter terminū. Officiū incātatoris cari-
nicis tabernarij negociatoris p̄fectoris
fullonis furoris textoris. nec sine hūtri-
ones toculatoris iudices seculares rō-
lonarij. Cōtrariū faciētes a suis p̄latijs
sup hoc pena debita puniātur.

Contra clericos tonsurā clericalem et
vestes clericales nō deferentes

Tem p̄cipimus in virtute sancte obe-
dientie. decanis ecclesiaz et ch̄iamra-
cuiuslibz vt canonicos et clericos coro-
nas nō habētes et inordinatā criniam
lasciuā put iam in cleri deformitatem
apud plures inoleuit habentes p̄ suspē-
sionē p̄bendaz redditū cononicoz et
suspensionis ab officio sententiā quā fe-
rimus in his scriptis coronā et rōsurā
deferre cogāt debitā clericis et honestā
Necnon canonicos ecclesiaz rectores
vicarios et clericos p̄dictos ab vln cal-
ligarū rubearū viridiū et glaucarū et v-
uersi coloris p̄anti ac calceotiū varietate
inelsiōtis militaris distinctōrū cogāt sub
pena cōsili abstinere. Sed nigris calig-
ac suo statui cōgruentibz nisi in firma-
tis causa fecerint q̄d sine cōscientie reli-
q̄mus sint contenti. Decet enī vt quos
vite puritas ab alijs distinguit etiā hat-
bitus decētia quo q̄d corde gerit. ore p̄-
dicēt. actu demōstrent tāq̄ milite dñi
et ecclesie militari specialiter deputati.
a secularibus sint distincti.

Ne quis laicus arretet vel detineat
bona clericoz.

Et statuimus et inhibemus sub pena
excoicationis late sententie in his scri-
ptis ne q̄s laic⁹ quacūqz auctoritate seu
potentia seculari p̄sonas seu bona mobi-
ilia aut imobilia vel res ecclesiasticas
arretet detineat vl iuuadat cū questio-
taliū nre iurisdictioni de iure sit et c̄

debeat specialiter reservata:

Ne laici faciāt statuta in prejudiciū alicuius ecclesie.

Item inhibemus laicis vniuersis et singulis ne quis statuta de oblationib⁹ in dei ecclesia minus iudis faciat prout in quibusdā ecclesijs sicut ad nos puenit statutū dicit. Ne nī si certe psona et sub cereo nūero in missis cū sponsis et funeribus vel alias offerat diuolū institutū p laicos. cū laici quos obsequēdi manet necessitas non auctas iperādi nulla sup psonas ecclesiasticas attributa penitus sit facultas. vñ statutū hūmōi vbiq; in nra diocesi vel a quibuscūq; factū fuerit tāq; nullius firmitatis eris. nec ab ecclesia pbatuz decernim⁹ nō valē. Immo veteres ipō. et defensores eorūdē exēdicatiōis hūc decernim⁹ subiacere ne qd inspiratione diuina. deuotioni hoīm relinquit alicuius hūane puitatis ingenio deprauef.

Contra moniales violatas et violatores earundem.

Um p̄cipue religiōis deformatiōne sumope intendam⁹ occurrere ac disciplinā monasticā vbiq; rupta fuerit solcite reformare. q̄ p̄iculosius trahit in exemplū. qd in scādalū v̄git plurimoz. V̄git qm̄ nō nulle nre ciuitatis et diocef⁹ facere moniales violantur et qnq; sic violatae ab eisde ex tra sua monasteria ducuntur. et ab ipis cū aiaz suarū graui p̄iculo ac multoz scādalo publice detinent. Sicq; diu detēte p̄ coldē aliqñ p̄cib⁹. aliqñ et frequēter munit ac violētia ad sua monasteria restitunt. que oīa et singula cum sint p̄ deū. bonos mores destruāt. ac sacra religionē deforment. et nos ipa surda aure trāsire nō deccat. Statuim⁹ vt viri cuiuscūq; status aut cōditionis existāt. q̄ aliquod vel aliq̄ cōmiserint p̄missorum ipō facto sententiā exēdicatiōis incurf

rāt et per suos plebanos quotiens abbatissē. mḡre. priorissē cōuentū et monasteriorū in quibus sue salutis immemores. hoc facinus cōmiserint requisierint ex vi p̄ntis statuti publice denūcentur donec deo de peccatis nobis ac ipis monasterijs de iniuria v̄l vituperio ad plōnū satisfecerint. et p̄ nos veniā et beneficiū absolutionis cōsecuti. Ipse homo niales nre ciuitatis et diocef⁹ vt p̄missum est. q̄ sic lapsi fuerint ne ex impunitate ipa. alie ad cōsilia puocent q̄ p̄nt est ad maluz hoīs anim⁹ et facilitas venie p̄bet incentiuū delinquentib⁹ p̄ abbatissas mḡras seu priorissas et cōuentus suorum monasteriorū. aliter nō recipiatur nisi ad penā carceris vbi p̄ abstinentiā ac alias castigatiōes puniri poterint prout discretioni abbatissarum mḡfaruz aut priorissarū videbitur expedire. Eadem etiā cū maiori pte cōuentū suoz si se humiliter et deuote in sua penitentia gesserint de suis carcerib⁹ poterunt eleuari. et extrūc q̄diu vixerint sine v̄lo incedāt infamū locū in conuētū vbi libz teneāt et dñi voce in capitulo tractatibus et electionib⁹ penitus sint p̄uante donec p̄ nos ob laudabilē iparuz cōuersationem ac testimoniū totius monasterij carūdez. ad p̄missa in pte vel in toto restitui mereātur. Volumus etiā vt nullus abbas abbatissa. mḡra seu priorissa. monachus seu monacha siue monialis habitu religionis abiectō in ecclesijs vicis vel plareis aut alicubi nisi in religione sua p̄cedāt vel abbas seu abbatissa. mḡra seu priorissa. monachus seu monialis absq; nra licentia cōfessorem aliunde q̄ de religione sua sibi cōpense licētia tribuat eligēdi. Cetera oīa que pie memorie dominus Conradus Coloniēf archiep̄s in concilio suo prouinciali de monachis et monialibus et clericis ceteriq; nri predecessores pro cultu diuino ac cleri libertate ecclesiasticā hactenus statuerunt que de p̄latoruz

capituloꝝ nꝛoꝝum cōsilio approbamus
et confirmamus in suo robore volumꝛ
pmanere. et tā ista statuta nꝛa q̄ illa a q̄
bustibꝛ taz conuentualibus ecclesijs q̄
ecclesiarum rectoribus prochialiuꝛ per
copiā de verbo ad verbum haberi et in
ppernā inuolabiliter obseruari. pꝛnu/
ciatum et actum Colonie in ecclesia nꝛa
matorū de nꝛoꝝum prelatoꝝū et cleri cō/
silio et assēsu. Anno dñi. et die supꝛadicta.

Incipiūt capitula

statutoꝝ ecclesie Colonie. editoꝝ per bo/
tie memorie quōdā dñm Henricum ar/
chiep̄m predictum.

Primo ne clerici seculares seu
religiosi negocijs secularibus se
immisceant.

Itē q̄ clerici seculares et religiosi ton/
surā et coronā debitā in capite deferāt
Itē q̄ clerici vestibus virgatis vel
pꝛitis aut alias eorum statui contrarijs
non vtantur.

Itē q̄ clerici inordinati nō admittant
ad tractatus capitulares.

Itē de mō celebrādi p̄mā missaz postq̄
alijs in sacerdotē ē promotus.

Item de locis insignibus dioceꝝ Colonie
vbi cause ecclesiastice tractari p̄nt et dñt
Item moderatio statutoꝝ prouincialiuꝛ
ecclesie Colonie. aucte aplice facta p̄ dñm
henricū archiep̄m p̄dictū quo ad ciues
et ciuitatem Colonienſez.

Item moderatio eorūdeꝝ statutoꝝ sc̄ba
rio facta aucte p̄dicta p̄ eundē dñm ar/
chiep̄m quo ad eosdē ciues et ciuitatē
Colonienſez.

Incipiunt statuta predicta.

In noie dñi Amē. Henricus dei gratia
sancte ecclesie Colonie. archiep̄s. &c. Ad
ppetuaꝛ rei mēoriaꝛ Licet cōsulta p̄uisione
a sanctis patribus etiā a nꝛis p̄decesso/
ribus ac a nobis sup̄ vita et honestate
clericoꝝ diuersa p̄mulgata sint statuta

Tū q̄ in eoz obseruatione se multiq̄
grauū nimꝛ turbatiōe referimꝛ n̄ exhi/
bēt reuerētes. ad illicita et ordini et bo/
nori ac statui clericali nō p̄gruetia fre/
na laxantes ex officij nob̄ cōmissi debi/
to cogimur ip̄os. q̄s ad obseruatiā iuri/
um et statutoꝝ hmōi vtutū p̄mita nō in/
ducūt tā adiectaz exaggeratiōe penaz
q̄ adijciendaz de nouo fomidiē ab au/
sibꝛ temerarijs refrenare de nꝛi capituli
et platoꝝ consilio et consensu.

Ne clerici seculares seu religiosi nego/
cijs secularibus se immisceant.

Tatuimus ne clerici seculares
aut religiosi cuiuscūq̄ statꝛ siue
p̄ditidīs existāt negocijs secularibꝛ a iurē
p̄hibitis p̄sertiz tabernarioꝝ officio im/
miscere aut ea exercē p̄sumāt. Nādātes
in x̄nte sc̄e obediētie vniuersis archi/
diaconoꝝ poribꝛ platis ac ceteris. q̄buslibꝛ
ad q̄s clericoꝝ tā seculariuꝛ q̄ religiosorū
nꝛe citat. et dioceꝝ spectat correctio
vt ip̄i suos subiectos ab hmōi taberna/
rioꝝ officio aiaduēsiōe debita desistere
ppellāt. et vt ad h̄ artiꝛ p̄pescāt moner/
mus et nꝛic oēs clericos seculares et re/
ligiosos nob̄ subiectos t̄mō mēz vni/
ip̄is p̄ monitiōe legitima idulto. ne de ce/
tero hmōi tabernarioꝝ officiuꝛ. q̄sq̄ eoz
publice exercere p̄sumat. Alioq̄n aucte
p̄ntis statuti talit̄ officiuꝛ hmōi exercen/
tes penis in p̄ssōne Cle. pape. v. c. de
vi. et ho. cle. q̄ incipit. Diocelanus exp̄s
sis p̄ter alias penas canonicas ip̄o facto
volumꝛ subiacere. Et nihilominꝛ hos q̄
bñficia habuerit a p̄ceptiōe fructū bñ/
ficioꝝ suoz et ab igressu ecclesie. bñficia
ho nō hñtes solū ab ingressu ecclesie. eo
ip̄o volumꝛ fore suspēsos. q̄s suspēssio
nias si p̄ aliū mēsez sustinuerit. b̄sequē/
tez tā hñtes bñficia q̄ nō hñtes a dñe
ruꝛ officio ernūc. put̄ extūc suspēdimꝛ
in his scriptis. In q̄bꝛ suspēssionū sentē/
tijs. si p̄ reliquū mēsez tūc sequētez p̄st̄/
terint in quēlibꝛ eoz in his scriptis ex

Statuta

edicationis suaz pmulgamus. Quod statuti ad psonas feminaz siue ecclesiaru seculariu siue monasterioꝝ cu oī suo vigore durimus extēdendū. Nolum⁹ tū pmissa que q̄ a veditate vinor si qua a beneficis suis seu aliūde pter negociatōis cāz deriuata fuerint. dūmō h siue dolo nec in fraudē pntis statuti fecerint modis hactenus cōsuetis et decentib⁹ phibere.

De clericis secularibus et religiosi rōsuraz et coronā debitā in capite deferant.

Lex statuimus vt quibet clericus siue secularis siue religiosus cuiuscūq; dignitatis cōditōis aut status existat habere rōsurā et coronā in capite suo ordinis et statui cōgrūentes maxie deferēdo quotidie coronā in capite q̄ fm sui ordinis et status decētiaz detecta appareat siue fraude in capite nō abraho seu cū forpice sup pedinē detōso vel decurtato nisi infirmitas vel q̄ scholaris in scolis est. vel alia eū legitima cā excuset. Alioquin beneficia hñtes aut in sacris exñtes q̄ talē coronā iurē pdictū modū deinceps assidue nō portauerint. monitōe r. v. diēz pmissa interdicti salūz ab ingressu ecclesie quaz in his scriptis in ipos exnūc ferim⁹ se nouerit incururos. Do dīficatōne hō lōgitudis et breuitas. crīnū. salua corōe decētia fm mo^m pdictū ipis ad q̄s ipoz clericorū correctio p̄tinet cōmittim⁹ in hrute sancte obedientie inūgentes eisdē vt q̄libz put ad eū p̄tinet suos suditos correctōne debita ad portādū et habendū tonsurā debitā non negligat coercere. Ne si ipi circa h inuētū fuerint negligētes oporteat nos ipozum delictā corrigere et punire.

De clericis vestib⁹ hūgulatis vel p̄titiis aut alias eoz statui p̄ris nō vtātur.

Lex cū felicis recordatiōis cle. papa. v. sub certis penis statuerit ne aliqs clericus hūgulata vel p̄tita publice veste

Henrici. rrrij.

vtat nisi rationabilis causa subat hūmōi penas in ipa cōstitutōe clemētina q̄ ē de vita et honestate clericor et incipit. Qm̄ q̄ abiectis. cōtētas auctoritate p̄ntis statuti in oēs et singulos clericos nre ciuitatis et diocef. vestes scacatas oīno virides aut oīno glaucas. aut oīo rubeas. aut in lateribus scissas. aut nodatas publice desup sine causa rōnabili portātes monitione vni⁹ mēsis p̄missa vt talib⁹ vestib⁹ de cetero nō vtātur decernim⁹ extēdendas. volētes et statuentes vt post hui⁹ mēsis terminū. tales vestibus talib⁹ publice de cetero vtēt. res penas hūmōi incidāt ipō facto. Expedis enī vt ipos pena illis comites h̄s facimus par. comūnat et coequat.

De clericis inordinati nō admittātur ad tractatus capitulares.

Lex licz canō felicis recordatiōis cle. pape. v. et de era. et qua. or. prefati q̄ incipit. vt hi. inter cetera statuerit vt nullus in ecclesijs cathedralibus. collegiatis vel regularib⁹ vocē in capitulo habeat etiā si hoc sibi ab alijs libere concedat. nisi saltē in subdiaconatus ordīe fuerit cōstitut⁹. nō obstantib⁹ q̄busuis consuetudinibus seu statutis. quia nōnulli clerici in sacris nō existentes. nō obstantē prohibitione canonis antedicti. de facto tractatibus capitularib⁹ et si vox eorum de iure nō valeat. cū alijs vocē habentib⁹. p̄tinaciter se ingerūt et imiscēt. Nos volētes pdicti canōis intētiōne p̄nti statuto inuari. Statuim⁹ ne aliqs canonicus aut clericus in sacris nō existens capitularibus se imisceat tractatibus quōq; mō nisi ad hoc expresse p̄ suum decanū et capitulū inuiter. p̄ quā tū inuitatiōne nō credat se vocē in capitulo habiturū. Intētiōnis etiā nre nō existit qui ad suscipiendū disciplināre correctionē venire ad vocationē sui superioris vel ad signū campanę fm cōsuetudinem sue ecclesie seu monasterij p̄stinā.

F ij.

nō eo minus teneatur tpsibus debitis et
cōsuetis. q̄ disciplinari correctione com-
plera vltro exeat et recedat nisi vt dictū
est remaneat unitat^r p̄mittendo eos li-
bere et pacifice q̄ voces in capitulo ha-
buerint negocia capitularia disponē et
tractare. in cōtrariū faciētes ex cōdicatio-
nis suāz quā in his scriptis ferim^r mo-
nitiōe xv. dierū p̄missa promulgamus.

De mō celebrādi p̄mā missaz post q̄ alii
quis in sacerdotē fuerit promotus

Tez cū quosdā clericos auaricie impet-
lat adeo cecitas vt dū ad sacrū sacerdo-
tij ordinē p̄mouent in quo ob ip̄i ordi-
nis dignitatē ab oī nedū malo. vtz etiā
ab oī specie mali. prorsus deberēt p̄ cete-
ris abstinere in q̄busdā modis inhone-
stis et illicitis. statūq̄ eoz oīo nō decētib^r
lucrū extorquendo alios aīcedūt. Plu-
res enī missas q̄s p̄mas missas vocāt in
diuersis locis publice celebrāt oib^r q̄s
p̄nt nō solū p̄ seipos aut p̄ suos familia-
res. verū p̄ q̄sdā mulieres p̄cones in pla-
teis et in locis publicis vbi p̄plis cōue-
nire cōsuevit q̄ h̄mōi missas celebrāe in-
tendūt p̄conzantes et p̄clamātes non
sine scādalo et verecūdia puocatis Nos
ro de cetero oīno fieri p̄hibem^r. statuen-
tes ne aliq̄s sacerdos de nouo p̄motus
et de cetero p̄mouēd^r aliq̄ p̄mā missaz
cāter seu celebret sub titulo p̄me misse
nisi dūtaxat vnā quā etiā nō celebrabit
alibi q̄ in ecclesia in q̄ b̄nificiat^r est vel
si religiosi fuerit in monasterio suo Nō
beneficiatus Nō in ecclesia prochiai sui
domicilij vel originis nec vt p̄missum ē
p̄conzatiōes seu p̄clamations in loc-
et in plateis publicis vbi p̄plis transire
seu cōuenire cōsuevit fieri p̄ se vel p̄ al-
ios p̄curabit. imo exclusa oī fraude h̄
fieri nō p̄mitter. p̄riū faciētes ex cōdicatio-
nis suāz auctoritate presentis statu-
ti incurrāt ip̄o facto:

De locis insignibus diocef^r Coloniē. vbi
cause ecclesiastice tractari p̄nt et debēt.

Te cū felicis recordatiōis bo-
nifatus papa viij. inter cetera
statuerit ne cause aplice alibi

q̄ in locis insignibus audiant. Et non
nulli nre ciuitatis et diocef^r hoīes au-
doritāte l̄rariū sedis aplice aliq̄s ad di-
uersa loca reputātes ea loca cē insignia
citari p̄curāt ip̄is citatis ecōtra asserē-
tib^r loca talia nō debēt p̄ insignib^r repu-
tari et int̄ litigantes sept^r dubio sic ex-
orto cōtingit ip̄as p̄tes vexari laborib^r
graub^r et expēsis. Nos hoc dubiū au-
doritāte p̄ntis statuti p̄t q̄erey litigā-
riū tollere intendētes ciuitatē n̄raz Lo-
lon. Bunncū Sāctis Susarū ac tuncū
loca fore insignia et cē talia vbi cause ar-
postolice tractari de iure poterūt et ea
p̄ locis haberi debere insignib^r. cetera
Nō loca nre diocef^r p̄ter quāq̄ loca p̄di-
cta fore min^r insignia et talia vbi cause
aplice tractari de iure nō poterūt decla-
ramus. In quoz oīm testimoniū et ro-
boris firmitatē sigillū n̄m vna cum sig-
gillo capli n̄ri presentib^r est appensum
Datū āno d̄ni. M. ccc. xxi. in crastino be-
ati remigij cōfessous.

Moderatio statutorū provincialiū eccle-
sie Coloniē auctoritate aplice facta p̄ v̄n̄z
henricū archiep̄m p̄dictū quo ad ciues
et ciuitatem Coloniensem.

In noīe d̄ni Amē. Henricus dei
grā scē Coloniē ecclie archiep̄s
sacri ip̄erij p̄ italiā archicācellar-
rius. Dilectis in christo p̄positis et ar-
chidiaconis abbatib^r decanis priorib^r
et p̄latis ecclesiaz rectorib^r n̄rariū ciui-
tatis et diocef^r ac alijs n̄ris subditis vt
numeris salutē in d̄no sempiternā. Nū-
per litteras digna dei p̄uidētia sancti-
simi in christo p̄ris et d̄ni d̄ni Johis pa-
pe. xxiij. sacrosancte romāe ac vniuer-
salis ecclie s̄mī p̄ntificis nob̄ directas
recepim^r in h̄ v̄ba. Johes ep̄s seru^r ser-
uoz dei ven. f̄ri archiep̄o Coloniē. salde
aplice ben̄. Significauerūt nob̄ dilecti

filii iudices scabini cōsules et cōitas ci-
 uitas. Colōn q̄ qdā statuta auēte ordia-
 ria edidisti in q̄b̄ int̄ alia p̄tinet q̄ vio-
 lāte emittatē seu votes eccliaz hoiez
 videlz c̄hēdo de eis vel eā mō alio vi-
 olādo ipo facto sniaz excoicatiois iur/
 rāt et si plēs fuerit vel iudex secularis
 hmōi violētū fecerit loc̄ i q̄ tales do/
 miciliū habuerit ipo facto subiaceat int̄
 dicto et in loco vbi emittas lesa fuerit
 cesset p̄tinē a d̄nis. Et q̄ q̄libz loc̄ seu
 prochia cuarū citatis et diocē ad quez
 vel ad quā pdones raptōres et iuādoēs
 bonoz et rerū eccliarū vel ecclesiastica-
 rū p̄onarū p̄uenierit sēū p̄da vel spoliuz
 vel rapina deducta vel vbi p̄de ipi em-
 p̄oz fuerit ipo seō ecclesiastes sine sup/
 polia int̄ dicto. Et q̄d̄m ibi malefacto/
 res hmōi vel p̄de spoliū vel rapie ipiuz
 emp̄oz fuerit cesset etiā a d̄nis. Et si
 p̄ tridū ibi steterit. licz ext̄ne recesserit
 v̄ ad alia loca se trāstulerit. v̄ p̄da seu
 spoliū alias deductū fuerit nihilomin⁹
 p̄ochia seu loc̄ in q̄ triduo māserat. v̄
 vbi p̄da v̄ spoliū p̄scripta fuerat p̄ duos
 mēses subiaceat int̄ dicto. Nisi medio tpe
 fuerit satisfactū p̄ut in eisdē statut. d̄
 p̄lem⁹ p̄tinet. Et itaq̄ sicut dē iudices
 scabini p̄sules et cōitas nob̄ significare
 curarūt. d̄cā citas sic spatioza plūmz et
 diffusa h̄mōz x̄ viij. prochias magnas p̄n-
 cipales et multas collegiātas ecclesias.
 plūmasq̄ capellas. Et si tota Colōnia cē-
 leat in tali forefacto loc̄ vnus tota per
 p̄ns citas reputabit̄ int̄ dicta et sic p̄t̄
 forefacta q̄ p̄t̄ magnitudinē eiusdē ci-
 tatis frequēt̄ in aliq̄ ex p̄dcis prochijs
 p̄mittit̄. v̄t̄ et it̄ t̄ps̄ aliq̄ d̄cā citas
 nō subiaceat int̄ dicto. Sicq̄ hmōi inter
 dicto durātē illepulta manerēt̄ i ciuita/
 to p̄dcā in magna mltitudine corp̄a defū/
 ctōz et ex seroē sanoz ifectio seq̄ret̄. In-
 fates fraudarent̄ ecclesiasticis sacris cre-
 dēt̄ in deuotio p̄li. h̄ses pullularēt̄. et
 h̄mōi p̄cula ilurgerēt̄ aiaz. Magna etiā
 q̄ p̄t̄ p̄culosa exm̄ scādala possent seq̄

De p̄t̄erea nob̄ humiliter supplicarūt v̄
 aiaz p̄culis et scādalis obuiates q̄ ext̄m
 possent seq̄ statuta moderari et mitiga-
 p̄dcā auēte apl̄ica dignaremur. Nos eo-
 rū supplicatioib̄ iclari s̄mitatē tuā seq̄
 trim⁹ et rogam⁹ attēte tibi p̄ apl̄ica scri-
 p̄ta mādātes. q̄ten⁹ prudent̄ attēdēs q̄
 tpe in d̄ci d̄na organa suspēdūt et lau/
 des. Nec etiā sacra ecclesiastica ministrā-
 vt solēt̄ adolesecētes et puuli p̄cipitēs
 fari sacramētis min⁹ inflāmāt et solidā-
 tur i fide. fidelīū tepescit deuotio. herē/
 ses pullulat et multiplicāt̄ p̄cula aiaz
 p̄dicta statuta sic studēas t̄p̄are q̄ ex sin-
 gulari delicto in vna p̄te citatis cōmis-
 so tota p̄dcā citas nō subiaceat int̄ dicto
 h̄ p̄ca hmōi ip̄o extēdat̄ ex prochia in q̄
 forefactū hmōi fuerit p̄petratū nisi p̄ re-
 ctōres iudices et cōsules scabinos v̄ of-
 ficiales citatis p̄dcē q̄cūq̄ noīe cēstant̄
 excess⁹ p̄fati fuerit p̄petratū q̄ casū statu-
 ta p̄dcā in suo roboē p̄seuerēt̄. Datū aut̄
 iton. viij. id̄ martij. p̄otifici n̄ri. āno vij
 v̄ez licz p̄ nos neq̄q̄ statuta hmōl. imo
 p̄ bo. me. d̄nz. engilbertū quōdā Colōn.
 archiep̄m p̄decessorē n̄ri de cōcilio car-
 pli et p̄oz ac platorū n̄roz iadudū lōge
 retroactis t̄p̄ib̄ edita existant̄ p̄ ecclesi-
 az ecclesiasticaz p̄sonaz ac earū bonoz
 libertate obseruāda et per nos publica
 vtilitate pensata de cōcilio et p̄sensu ca-
 pli n̄ri suffraganeoz n̄roz capitulorūq̄
 suoz seu ip̄oz p̄curatorū ac p̄oz et plā-
 torū r̄foū in pleno cōcilio p̄uidat̄ q̄d̄
 alias celebrāim⁹ scā p̄uicialis et ad to-
 tā n̄raz p̄uicā sūt extēsa. existat̄ etiam
 casū nō sine p̄sulta p̄uisione i eisdē sta-
 tutis locū fore cēsendū q̄ ad obseruācū
 int̄ dictā et cessatiois d̄noz i casib̄ an-
 dictis totā citatē Colōn. et nō tm̄ pro-
 chiā in q̄ ip̄m p̄mittit̄ p̄tigit̄ forefactū. ne-
 fectores p̄sules scabini vel officiales et
 cōitas citatis p̄dicte forefacto aliq̄ i vi-
 na ip̄ius ciuitatis p̄t̄ p̄petrato dū ip̄is
 vna prochia tm̄ sit int̄ dicta i alijs eccle-
 sijs ciuitatis eiusdē auditi d̄na cop̄d
 p̄ vij.

si pisset forefactores et delinquentes in
 casibus istis p[re]fatis i[n] l[et]ris ap[osto]licis c[on]t[ra]ctis ad
 p[re]stadas l[et]ras emendas debitas induce
 re n[on] curaret[ur] s[ed] p[ro]p[ter] tota interdita ci
 uitate dinorū carētia p[er] tales forefactor
 res acius incitari eos ad h[er]m[an]i emen
 das p[re]stadas inducere forti[us] festinarēt
 nec p[er] cōsequēs p[ro]p[ter] l[et]ras p[re]dictarum
 astringamur de iure ad aliquā modera
 tionē eorūdem statutorū faciendā nec p[re]fa
 ctis scissim[us] p[er] et d[omi]n[us] n[ost]r[us] si p[er]missor[um] ve
 ritat[em] noticiā habuisset p[re]d[ic]tas l[et]ras s[er]as
 cōcessisset. T[ame]n ut i[n]t[er]tione ip[s]or[um] ci
 uitū d[omi]n[us] l[et]ras ad nos impetrāntū et ad al
 iquā p[er]suasione de f[aci]o de aliq[ua] nota ino
 bediētie arguamur et ut ip[s]i p[ro]p[ter]p[ro]p[ter]
 res existat ad p[ro]fouēdū libertatē ecclesi
 asticā p[er]sonasq[ue] ecclesiasticas defendēdū
 et a noxijs p[er]seruādū. Taliter de cōsen
 su nostri capli ac p[ro]p[ter] et p[ro]p[ter] n[ost]ror[um]
 circa obseruatiā in f[aci]o et cessationez a
 diuinis autēre statutorū p[re]dictorū quo ad
 citatē Colon[ie] in casibus ad q[ui]s d[omi]n[us] l[et]ra ar
 postolica se extendit duxim[us] ordinādū et
 disponēdū. Qu[od] p[ro]p[ter] violationē ecclesiaz
 emunitatū seu dotū in vna p[ar]te citatis
 cōmissaz in sola prochia in q[ua] h[ab]c cōmuni
 ti cōtingerit statū i[n]t[er] moderationē infra
 scriptā cesset a diuinis. Et si p[ar]tes fuerit
 vel index secularis q[ui] h[er]m[an]i violētā fe
 cerint in prochia etiā q[ui] tales domiciliū
 habuerit ecclesiasticū seruet i[n]t[er]dictū.
 In alijs at[er] ecclesijs collegiatis p[er]petua
 lib[er]z et prochijs citatis Colon[ie] p[ro]p[ter] h[ab]c infra
 xv. dies a t[em]p[or]e h[er]m[an]i p[er]missē violētē per
 plebanū prochie in q[ua] violētā ip[s]a p[er]mis
 sa fuerit cōsilio citatis Colon[ie]. v[el] i[n] g[ra]o
 cōsulū siue aliq[ui]b[us] ex ip[s]is p[re]sulib[us] notifi
 care cōputādū p[er]mittēt[ur] siue p[er]mittēt[ur]
 cōpellat ad emēdā et satisfactiōē p[er]di
 gnā p[re]stādū nec cesset a diuinis nec eccle
 siasticū seruet i[n]t[er]dictū. s[ed] ip[s]m i[n]t[er]dictū
 siue cessatiōē a diuinis p[er] eosdē xv. dies
 suspēdim[us] et teneri volum[us] ac decerni
 m[us] in suspēso. Nisi p[er] iudices m[ag]istros ci
 uitū cōsules. scabinos vel officiales aut

cōitatē ciuitatis p[re]d[ic]te vel eto mādā
 tib[us] a ratū h[er]m[an]ib[us] seu forefacto[rum] h[er]m[an]i
 in crimie suo scient defensantib[us] excessi
 sus h[er]m[an]i fuerit p[er]petrati. Quo casu sta
 tuta p[re]d[ic]ta sicut ab ip[s]o Engilbro p[ro]mou
 dialit[er] sūt edita p[ro]p[ter] l[et]ras ap[osto]lice inuēte p[er]
 uerāt. v[er]o si infra xv. dies p[er] expolitā
 siue notifiatā h[er]m[an]i violētā cōsilio ci
 uitatis Colon[ie] siue m[ag]istro cōsulū aut ali
 q[ui]b[us] ex ip[s]is p[re]sulib[us] forefactor siue forefa
 ctiores de p[er]missa p[er] ip[s]os violētā nō sa
 tisfecerint ext[er]t[er] absq[ue] aliq[ua] alia i[n]t[er]pella
 tiōe statuta p[re]d[ic]ta p[re]d[ic]ta in o[mn]i f[or]m[is] p[er]
 mem[or]ata exacta diligētia obseruet[ur]. Volu
 im[us] at[er] q[ui] in prochia in q[ua] h[er]m[an]i violētā
 fuerit p[er]petrata infra xv. dies p[re]d[ic]torū
 spatū postq[ue] ip[s]e pleban[us] seu ei[us] vicari[us]
 ip[s]az violētā cōsilio citatis seu m[ag]istro
 cōsulū aut aliq[ui]b[us] ex ip[s]is p[re]sulib[us] notifi
 cauerit nō an[te] nec alias. corpa def[un]ctorū
 cū solēnitare misse tradi possint ecclesi
 astice sepulture ip[s]m i[n]t[er]dictū siue ces
 sationē dinorū q[ui] ad sepulturā et solēni
 tarē exequiū ip[s]az suspēdēt[ur]. Sup[er]
 batiōe h[oc] notifiatiōis h[er]m[an]i fecē statū
 volum[us] ip[s]i pleban[us] seu ei[us] vicarij si in
 dubiū reuocaret iuramēto. Notifiatiō
 onē i[n]sup[er] ip[s]az factā idē pleban[us] siue su
 us vicari[us] caplo n[ost]ro i[n]timabit vt scri
 possit q[ui] xv. dies p[re]d[ic]ti sint elapsi. Ne
 h[oc] notifiatio aliq[ui] colore q[ui]ro differat.
 P[re]cipimus vt plebanus seu ei[us] vices
 gerēs in cui[us] prochia violētā fuerit p[er]
 petrata. statū postq[ue] h[ab]c sibi cōstituit p[ro]
 fm statuta cōstādū ē notifiatiōē ip[s]az
 faciat fm modū p[re]d[ic]tū. Quā si p[er] tridū
 um postq[ue] factā cōstituit facere neglex
 erit pleban[us] seu ei[us] vices gerēs. coip[s]o
 ab officio et beneficio sint suspēsi. Et si
 adhuc p[er] tridū subsequēs h[ab]c i[n]timati
 onem nō fecerint vt est dictū. eo t[em]p[or]e ex
 cōicationis sententia quā in eos in his
 scriptis ferimus sint nodati. Que o[mn]ia et
 singula in obseruatione i[n]t[er]dictorum
 siue cessatiōe a diuinis fm statuta p[re]
 fata in suis capitulis et clausulis con

Statuta Henrici. xxxiiij.

tra raptores inuasores et predones bo-
 norum et rerum ecclesiarum seu ecclesi-
 asticarum personarum ipsi spoliis ra-
 pinā et inuasionem infra ciuitatem Colo-
 niensem committentes seu domicilia
 habentes volumus obseruari .per pre-
 missa vero que tatum ad ciuitatem Colo-
 niensem extendi volumus quo ad ob-
 seruatiā eorundem statutorum siue in-
 terdictorum et cessationē a diuinis que
 non intendimus inducere siue aliquid
 innovare. In quorum omnium firmita-
 tem et testimonium sigillum nostrum.
 una cum sigillo capituli nostri presen-
 tibus est appensum. Quod nos capitulum
 pro nobis et prioribus Coloni in signum
 consensus nostri prestiti presentibus dixi-
 mus apponendum. Datum anno domi-
 ni. M. C. C. xxxiiij. crastino dominice que
 canatur Inuocauit me.

Moderatio eorundem statutorum se-
 cundario facta auctoritate predicta per
 eundem dominum archiepiscopum quo ad eosdem
 ciues et ciuitatem Coloniensem.

In nomine domini Amen. Henricus dei gratia
 sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus.
 sacri imperii per Italiam archicamerarius. etc.
 ut supra. Johannes episcopus seruus seruorum
 dei venerabili fratri archiepiscopo Coloni. etc. ut
 supra. Datum Avinionis. vij. idus martij
 pontificatus nostri anno. vij. Nos huius-
 modi litteris apostolicis reuerenter obedire vo-
 lentes ut tenemur de consensu nostri ca-
 pituli ac priorum et prelatorum nostrorum
 predictorum circa obseruatiā interdicti
 et cessationem a diuinis auctore statutorum
 predictorum quo ad ciuitatem Coloni. taliter
 diximus ordinandum et disponendum
 et ipsa statuta moderandum quod propter vi-
 olationem ecclesiarum seu ecclesiastica-
 rum emunitatum seu dotum in sola pro-
 chia in qua hanc committi contigerit ces-
 setur a diuinis. In alijs autem ecclesijs

collegiatis conuentualibus et prochijs
 ciuitatis Colo. propter hoc infra mensem
 a tempore notificationis facte per ple-
 banum prochie in qua violentia perpe-
 trata fuerit consilio ciuitatis Coloniensis
 aut magistris consulum siue aliquibus ex
 ipsis consulibus notificare computandum
 ut delinquentem seu committentem com-
 pellat ad satisfactionem condignam pre-
 stadam. si committens siue forefactor de ci-
 uitate Coloniensi. et sub prete magistrorum
 et consulum fuerit dicte ciuitatis non ces-
 setur a diuinis nec ecclesiasticum serue-
 tur interdictum. sed ipsum interdictum si-
 ue cessationem a diuinis per eundem
 mensem relaxamus ac teneri volumus
 et decernimus relaxatum. verum si in-
 fra predictum terminum post expositam siue
 notificatam huiusmodi violentiaz consilio ci-
 uitatis siue magistris consulum aut aliqui-
 bus ex ipsis consulibus forefactor siue
 forefactores de commissa per ipsos seu per
 ipsum violentia non satisfecerit dummodo huius-
 forefactores siue forefactor iurisdictioni
 et prete dictorum magistrorum et consulum
 ipsis subfuerint ita quod ipsum seu ipsos ad
 prestadam huiusmodi emendam compellere de
 forefacto poterit. et tunc statuta puni-
 cialia predicta in sui forma premea exacta
 diligentia obseruent. Si autem predicti delin-
 quentes forefactores seu delinquens
 aut forefactor extraneus fuerit aut de ci-
 uitate Coloni non fuerit ita quod predicti magistri
 et consules in ipsum seu ipsos iurisdic-
 tione aut prete non habuerint aut exercere
 possint in predicta ciuitate Coloni aut in ec-
 clesijs collegiatis conuentualibus aut pro-
 chijs citatis predicta. predicta statuta nullatenus
 obseruent. Sed ipsi interdictum siue
 cessationem ob huiusmodi delictum promulgatum re-
 laxam. ac teneri volumus et decernimus
 relaxatum. Voluimus autem quod in prochia in qua
 violentia huiusmodi fuerit perpetrata. postquam
 fuerit cessatum ut dictum est infra spatium quatuor
 septimanarum postquam ipse plebanus
 aut eius vicarius ipsam violentiam consilio
 F. liij.

ciuitatis aut mgris cōsulū aut aliqb' ex
 ipis notificauerit. et nō ante nec alias
 corpa defunctorū cū solēnitare missē tra
 di possint ecclesiastice sepulture. Ip̄m in
 terdictū siue cessationē dīnoꝝ quo ad se
 pulchurā et solēnitare exequūꝝ ipaz p̄nti
 b' suspēdētes. In cui' rei testimonium
 sigillū n̄m vna cū sigillo capli n̄i p̄cā
 p̄ntib' ē appēsuz. Qd nos caplm p̄ nob
 et p̄orb' Colōn. in signū p̄sensu nostri
 p̄dicti p̄ntib' duxim' appōnē dū. Datum
 Anno dñi. M. ccc. xxvij. In vigilia na
 tivitatis beate marie Mḡinis.

Itē statuta puincialia eiusdē reuerē
 di in ch̄io p̄ns et dñi. dñi Henrici sancte
 Coloniens' ecclesie archiepi.

Enric' dei gratia scē Colōn' ec
 clesie archieps sacri ip̄erij p̄ ita
 liā archicācellari'. Sacro p̄nte
 puinciali cōcilio ad p̄petuaz rei mēoria
 rei publice curā gerētes. Illud affectāt
 in corde gerim' vt n̄ris subiectis pacē
 q̄erez et trāquillū statū p̄parem' ac nūc
 nouorū editioe. nūc atiq̄ū extēsiōe de
 cretorū libertatē ac emunitatē ecclesiasti
 cā p̄seruem' ac insurgentiū p̄ ipaz cona
 tus et appetit' noxios etiā p̄eaz adiecti
 omib' refrenem'. Sane iā dudū felicio
 recordationis dñs Engilbertus Colōn
 archieps p̄decessor n̄r speculator p̄uid'
 ⁊ subditoz suoz defensor inclyr' ad ma
 nutenēdā et defēdēdā libertatē ⁊ emu
 nitatē ecclesiaz et ecclesiasticaz p̄sonaz
 ac eoz q̄ in sorte dei sūt vocati q̄ plura
 vlt' p̄uidēs tā iuris canoici q̄ ciuilib'
 statuta synodalia n̄ tā salubria q̄ vtilia
 p̄mulgauit. Ea q̄ p̄eaz adiectioib' sicut
 extitit expedītis vallauit p̄uide et p̄sul
 te q̄ de cōsilio et p̄sensu nostri capli Co
 loñ. ac venerabilū p̄m dñoz Gotfridi
 Snaburgē. et Gotfridi Dyndeñ ac p̄
 curatoꝝ venerabilū dñozū Adolphi le
 odien' et Lodoꝝici monasterien' ec
 clesiaz ep̄oz nostrorū suffraganeoz ⁊ p̄
 curatoꝝ ecclesiarū Tratectē. ipa tra

lectē. sede vacāte in p̄nti nostro scēlio
 puinciali cōgregatoꝝ saluis p̄dictoꝝ
 suffraganeoz nostrorū statutis synoda
 lib' si q̄ h̄nt eis et eorū ecclesijs mōte
 rijs et p̄his locis ecclesiasticisq̄ p̄sonis
 pleni' p̄uidētib' q̄b' p̄ p̄ntes p̄uidē
 nō intēdim'. s; ea in suo roboꝝ volum'
 p̄manē auctē p̄ntiuz duxim' approbāda
 inouāda et auctorizāda ac ad totā pu
 ciā vt vniūformitas in ea inducat in oꝝ
 bus suis mō et fōꝝ tenorib' extēdēda.
 ipaz ad totā nostrā puiciā extēdim' p̄
 p̄ntes decernētes ea vt puicialia statuta
 et decreta amō debē firmit' teneri et
 obseruari. Quorū q̄dē statutoꝝ tenorē
 p̄bo ad p̄bū dīnoscat esse talis. De hie
 cōditōib' manuū in clericos vel ecclesiasti
 cas p̄sonas. statuum' vt sacrilegū q̄ sua
 dente diabolo dei timore postposito ma
 n' inijciūt in clericos v' aliu' vt. s. Nec
 oia ⁊ singula statuta auctē p̄ntis p̄lij
 puicialis i oib' suis mō et fōꝝ et clau
 sulis et tenorib' ac penaz adiectioibus
 ad totā n̄faz puiciā extēdim' et statuta
 puicialia facim'. Decernētes vt statuta
 puicialia debē teneri et obseruari. sicut
 q̄ in q̄libz citate et diocesi puincie n̄re
 ea teneat et obseruet sicut s; p̄bis n̄re
 citatis et diocesi sūt p̄cepta ac p̄mulga
 ta et hacten' obseruata. saluis tñ alijs
 statutis synodalib' eccle n̄re Colōn' a
 nob siue p̄decessorib' n̄ris editis. Accē
 statuta suffraganeoz n̄roz si q̄ h̄nt q̄b'
 si repiāt in aliq̄ p̄ntib' statutis p̄ria vt
 diuersa ab eisde in q̄ntū et i eo melius
 et pleni' p̄uidēt ecclesijs monasterijs ⁊
 p̄his locis ecclesiasticisq̄ p̄sonis et earū
 reb' et nō istis. Si p̄o meli' et plenius
 p̄ntib' statutis eisde p̄uidēt istis et nō
 illis decernim' fore stādū. Et h' si meli'
 vidēz et pleni' p̄ ista statuta vel p̄ illa
 p̄uideat iudicio siue arbitrio executorū
 ipoz statutoꝝ duximus relinquēdum
 p̄terea exēcutioe p̄ntiū statutoꝝ
 ac absolutionē suspensionē et relaxatio
 nem sentētiarū in eisde latarū seu eorū

auctoritate ferendarū ad nos et ad nřz
 officialē Coloniēse in nřa ciuitate et di
 ocesi. Et ad quēlibz nřozū suffragane
 orum. et ad suos officiales siue ad ipos
 ad quos de iure vel de cōsuetudinē quo
 ad synodalia eozū statuta prinēt. In sin
 gulis suis citatib⁹ et diocesib⁹ volum⁹
 p̄nere. Clerū vt ois abiguitas pplexi
 tas et difficultas quo ad obseruatiā p̄
 nti statutoz in futurū euitet. et de con
 sensu expresso in auctoritate p̄ntis pro
 uincialis cōcilij. Retinemus et reserua
 mus nobis p̄tē facultatē et auctoritā
 tē p̄ntia puicialia statuta quo ad nřaz
 ciuitatē et diocesim. et etiā quo ad singu
 las ciuitates et dioceses nřozū suffraga
 neoz si ab aliquo ep̄ozū nřozū suffraga
 neoz et suo capitulo requisiti sup eo fue
 rint de cōsilio priorū et capituli eccle
 się nře Coloniē In synodo tñ nřa diocesa
 na corrigendi emēdādi interpretādi tollē
 di et in melius pmutādi. si hoc nobis ex
 causis nēarijs et legitimis videbit ex
 pedire puiciali cōsilio ad hoc noie con
 uocato. Quia vō p̄ ipa p̄ntia statuta p
 uicialia cōmuni utilitati ecclesiarum
 et ecclesiasticarum psonarū ac ipozum
 bonozū vt speramus auctore dño salu
 biter puidere. Precipimus et manda
 mus in hūre sancte obediētie vt ea ab
 oibus ecclesijs et ecclesiasticis personis
 nře puicie inuolabiliter et firmit̄ frau
 de et dolo exclusis obseruent iuxta mo
 dū et formā sup̄dictos. In quoz omni
 um et singuloz testimonis ea p̄ hermā
 nū dictū Ratze publicū ipiali auctē no
 tariū conscribi et in hāc publicā formā
 redigi suoq; signo cōsuetō signari man
 dauim⁹ ac nřo et capituli nři sigillis mu
 niri. Acta sunt hec in cōsilio nřo pu
 uiciali Coloniē celebrato. Sub anno. D.
 ecc. xxij. vltima die mēsis octobris. In
 palatio nřo Coloniē. p̄ntib⁹ caplo nře ec
 clesie Coloniē. Ac venerabilib⁹ in christo
 p̄tib⁹ et dñis Gotfrido Osna burgensē
 et Gotfrido Wyndē eccliaz dei gratia

Ep̄is nřis suffraganeis pro se et suis ce
 clesijs. Ac venerabili in ch̄o p̄re dño
 Hermanno hennē ep̄o. et Lenoldo de
 Northoff canonico Leodiē. Venera
 bilis in christo patris Adolphi leodiē
 Et dilectis in ch̄o mḡfo Rutgero de
 aldendorp doctore decretoz. et Frederi
 co de bycken canonicis Monasteriens.
 Venerabilis in ch̄o p̄ris dñi Rodowi
 ci Monasteriens dei gratia ep̄oz nřozū
 suffraganeoz procuratorib⁹. Ac dilecti
 in ch̄o mḡfo Reynero doctore in theo
 logia. Ac Gerardo de vrone canonic. tra
 iectē. capli traiectē ecclie. Ipa ecclia
 Traiectē ep̄i solatio viduata in p̄mis
 sis oib⁹ et singulis cōsequētib⁹ et sum
 cōsensū exp̄sse adhibētes. P̄ntib⁹ etia
 sc̄i p̄thaleonis et sc̄i Martini abbatib⁹
 Coloniē ac sc̄i Cornelij Indē. Gladeba
 cēn Tuicēn. Buuwilrēn. et Sibergensē
 mōstētoz abbatib⁹ ordis sc̄i bñd. Bun
 nēn. sc̄i Seuerini et sancti Andree ecclie
 hiaz Coloniē p̄positis. Irē Būnēn. sancti
 Gereonis Coloniē. Sāctēn sc̄i andree. sc̄i
 Seuerini. sc̄i cuniberti. sc̄oz aploz. Scē
 marie ad grad⁹. decanis eccliaz citat. et
 diocef coloniē. officiali nřo Coloniē. et eku
 cēn. et carpen. coloniē. diocef eccliaz p̄po
 sitis. ac alijs p̄latis canonicis ecclesiarū
 rectorib⁹ et clericis nřaz ciuitat. et dio
 cef ac puicie in mltitudine copiosa. Et
 ego hermān⁹ diā⁹ ratze de Colonia pu
 blic⁹ ipiali auctē nřu⁹ aūdiā⁹ p̄missis
 oib⁹ et singul⁹ dū agerent vna cū p̄ntis
 p̄noiatis p̄ris in fuit ea oia et singula vt
 sup̄ in p̄ntib⁹ p̄ me p̄nexis et signatis
 de mādato reuerēdi in ch̄o p̄ris et dñi
 dñi hērici archiep̄i Coloniē p̄dicti p̄tinēt
 cōscripsi et i hāc publicā fōz redegi me
 oq; signo consuetō signauī vocat⁹ et ro
 gat⁹. Et nos gotfrid⁹ dei ḡfa Osna bur.
 ecclie ep̄s. q; oib⁹ p̄ctis et exp̄ssis i p̄
 ti instrumēto cui nřa p̄ns l̄ra trāffigē
 p̄ntes in sc̄ilio puiciali in fuit eisq;
 tanq; vtilibus et necessarijs ecclesijs
 ecclesiasticisq; personis et earum rebua

Consensum nostrum prehabita matura
 deliberatione adhibuim⁹ p nobis ⁊ ec-
 clesia nra p̄dicta. Idcirco sigillum nrm
 in signū prestū cōsensus et auctis a no-
 bis ⁊ a toto cōcilio p̄ntib⁹ duxim⁹ appo-
 nendū. Actū et datū die et loco de qb⁹
 in instrumēto sit mētio. Et nos Gotfri-
 dus dei grā Wyndē ecclesie eps q̄ oī-
 bus cōtētis et expressis in instrumēto
 p̄nti. cui nra p̄ns lra trāssigū p̄ntes in
 cōcilio puiciali interfuimus. eisq̄ tāq̄
 vtilib⁹ et necessarijs ecclesijs ecclesiasti-
 cisq̄ psonis et eaz reb⁹ p̄sensuz nrm p̄-
 habita matura deliberatiōe adhibuim⁹
 p nob et ecclesia nra p̄dicta. Idcirco si-
 gillū nrm in signū p̄nti cōsensus et au-
 ctontatis a nobis et a toto cōsilio p̄nti-
 bus duxim⁹ apponēdū. Actū et datum
 die et loco de qb⁹ in ipso instrumēto sit
 mētio. āno dñi. M.ccc. xxij. ¶ Uniuers⁹
 p̄ntia visuris et audituris. Adolphus
 dei grā Leodiē ep̄s Salutē et cogno-
 scere veritatē. Noueritis q̄ q̄ venera-
 bilis in christo p̄ et dñs herman⁹ hen-
 ric⁹ ep̄s vices nras gerēs in p̄ntificali
 bus. et Lenoldus de northoff canonic⁹
 leodiē. pcuratores nri ipi cōcilio pu-
 iciali reuerēdi in ch̄o p̄ns et dñi Hen-
 ric⁹ dei gratia sancte Coloniens⁹ ecclesie
 archiepi. Colonie celebrato de q̄ in instru-
 mento publico cui p̄ns nra trāssigūtur
 lra sit mētio noie nro. et ecclesie nre in-
 seruerūt ac oib⁹ et singulis cōtētis et
 expressis in eodē instrumēto et p̄sertim
 rogatiōi statutoꝝ synodaliū bone me-
 morie dñi Engilberti scē Coloniens⁹ ecclesie
 p̄dicte archiepi ad totā puicā Coloniē.
 alijsq̄ in dicto instrumēto cōtētis tāq̄
 vtilib⁹ et necessarijs ecclesijs ecclesiasticisq̄
 psonis et eaz reb⁹. Pro nob et nra ec-
 clesia noie pcuratorio p̄senserūt. Ideo
 nos q̄ p̄pos in h̄ negotio acta sūt rati-
 ficātes et approbātes sigillū nrm in si-
 gnū p̄sensus et auctantia nobis sūt ⁊ ap-
 pbatiōis p̄ntibus duximus apponēdū
 Datū āno dñi. M.ccc. xxij. In cras-
 tino beati Martini epi.

Incipiunt capitula

statutoꝝ editoꝝ a reuerendo patre dño
 Walramo sacre Coloniens⁹ eccle archiepo

¶ Primo q̄ nulli clerici ad sacros or-
 dines sub titulo p̄monij p̄ exami-
 natores admittant nisi sub distinctione
 inferius annotata.

Itē q̄ examinatores inspiciāt p̄ntatoꝝ
 videāt vtrū sufficientis sint etatis

Itē declaratio statuti quōsdā dñi henri-
 ci archiepi. ne clerici seculares vel reli-
 giosi exerceāt officij tabernariorum

Itē declaratio statuti eiusdē dñi henri-
 ci ⁊ adiectio p̄ntay p̄ clericos nō portātes
 coronas h̄ vtētes vestib⁹ ⁊ barb statui

clēicali n̄ p̄gruētib⁹ ⁊ hastiludia exercēt

Itē innouatio statuti quōsdā dñi Loran-
 di archiepi de mō et forma tenēdis ⁊ ex-
 ercēdis p̄ officio dño et q̄ missay solē-
 ma agātur cū debito ordine p̄byterici
 conij et subdiaconi cū adiectiōe p̄ntay
 p̄ hoc nō obseruātes.

Itē q̄ officialis Coloniē. nō h̄z p̄tē ab-
 soluēdi clericos ex cōdicatiōis s̄maz in-
 currētes p̄t hastiludia aut indecētiay
 vestib⁹ seu tōsure nisi recepta p̄ns ab eis
 cautōe iuratoria de parēdo mādat. ecc-
 lesie.

Itē declaratio sup mō p̄bādi et p̄stan-
 di de iniurijs illatis p̄sonis ecclesiasticis.
 ecclesijs et monasterijs p̄ suos iniuria-
 tores p̄cedere volētib⁹ fm statuta pro-
 uincialia. ecclesie Coloniens⁹

Itē p̄ iniquos malefactores appēdētes
 redas ante dom⁹ seu curtes hoiz ab̄s̄q̄
 vijs et modis eis cōmnātes iposq̄ per
 hoc grauitē exactionātes.

Itē ne clerici inordinati se imiscēat tra-
 ctatib⁹ capitularib⁹ nisi inuitati p̄ suos
 decanū et capitulū et ne aliq̄s in sacris
 nō ex̄ntez inciter interessēdi tractatib⁹
 h̄mōi pro sua volūtate cōsequēda.

Incipiunt statuta predicta.